ప్రకాశకవిజ్ఞప్తి

ఆర్యమహాశయులారా!

ఈ యుద్ధసమయమున కాగితముల కఱవేర్పడి మహాజనుల యాదరణ వడసి నలుదెసల వెలువడుచున్న గ్రంథమాలలే జరుగుట దుష్కరమగుచుండ నల్పజనసంఖ్యగల శ్రీ వైఖానసుల యాదరణచే బయల్పడిన శ్రీవైఖానసగ్రంథమాలయొక్క పంచమకుసుమమగు నీయర్చనాతిలకము వెలువడుటకు భగవదనుగ్రహమే కారణమని యొకావంతేనియు సందియములేదు. ముద్రణాదివ్యయముల నెట్టెట్టులో భరించి మతగ్రంథముల కొఱతఁ దీర్పనెంచి పాటుపడదలచినను గ్రంథసంపాదనావిధాన మతిదుర్భరమగుచున్నది. లభించినగ్రంథములనైనను బరిశీలించి యొసంగుపుణ్యాత్ములరుదగుచున్నారు. ఒకవేళ నట్లు పరిశీలింప సమకట్టిన మతాభిమానుల కితరులు తమకడనుండు ప్రతుల నొసంగుటయు గనబడదు. ఇట్టి తఱియందు గ్రంథమాలాసంపాదకుల కష్టములు నెఱింగిన వారికిగాని గోచరించుట దుర్లభము. ఈగ్రంథమాలకై తమ శ్రీవైఖానస విద్యాపీఠమునందున్న గ్రంథముల నెల్ల నిచ్చుట కంగీకరించి ప్రోత్సాహము గలిగించిన శ్రీమాన్ కొంపిచర్ల భట్టర్ శ్రీనివాసాచార్యులు అయ్యవార్లంగారికిని, ఈగ్రంథసంపాదన మాచరించుటలో ననేక కష్టములకోర్చి సమకూర్చియిచ్చిన శ్రీమాన్ వేదయజనం వేంకటరామాచార్యులవారికిని, సాధ్యమగునంతవఱకు [illegible] ముద్రింప ననుజ్ఞ నొసంగిన, శ్రీమాన్, రఘునాథ చక్రవర్తి భట్టాచార్యులవారికిని, శ్రీమాన్, ఉ. చ. శ్రీనివాస భట్టాచార్యులవారికిని, ఉ. వే. శ్రీమాన్, ఉత్పల. వేంకట నరసింహాచార్యులు గారికిని, ఈగ్రంథమాతృక నొసంగిన శ్రీ పెరుంబూదూరు. శ్రీమాన్, శ్యామభట్టాచార్య ప్రభృతులకును, పీఠిక ననుగ్రహించిన శ్రీమాన్, నల్లూరి. వేంకటప్పలాచార్యులవారికిని కృతజ్ఞతాపూర్వకముగ ప్రణామసహస్రము లర్పించుచున్నాను.

ఇట్లు సుజన విధేయుడు

యస్. బి. డి. శేషాచార్యులు,

సంపాదకీయము.

(ద్వితీయముద్రణము)

ఈచిన్నపుస్తకము శ్రీవైఖానస గ్రంథమాలా పంచమ కుసుమముగ 1917 సంవత్సరమున మాఅన్నగారగు బాలకలాని, డి. శేషాచార్యులువారిచే మద్రాసు వేదం ముద్రాక్షరశాలయందు ముద్రింపించి ప్రచురింపబడియెను. దీనిప్రతులు రెండుసంవత్సరములకు మునుపే వెలయైపోయి యావల యపేక్షించుచున్నవారలకు లభింపకుండెను దీనిని పునర్ముద్రణము సేయుటకుద్దేశముండియు కార్యభారమునందుండి వ్యయప్రయాసలకుజడిసి ముద్రింపలేకపోతిని. ఏదియెట్లున్నను ప్రజాసేవయే నాచేతనైనంతవరకు జేసిపుచ్చుట పురుషార్థమను దృఢాధ్యవసాయము గలవాడనగుటచే యెట్లైనట్లో యత్నించి యిప్పటికి ద్వితీయముద్రణమును పూర్తిజేయగలిగితిని.

గ్రంథమెక్కుడు సాయపడునదిగ నున్నదనునంశము గ్రాహకుల యపేక్షితమువలన స్పష్టపడుచుండుటచే నింతకుమించి యిద్యోడ విశేషించి వ్రాయదగినదేదియు లేదు. అర్చనానవనీతాది గ్రంథాంతరములున్నను నిత్యాదివిలక్షణమగు నొకశైలిలో రచియింపబడుటచే గారవమును విజాతీయమైయున్నది.

పాఠకమహాశయుల యాదరమును గోరువిధేయుడు.

యాగవారిపాలెం
1—1—4

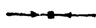
డాక్టర్. డి. రంగాచార్యులు.
ఎ. ఎం. ఎ. సి.

శ్రీరస్తు.

శ్రీనివాస పరబ్రహ్మణే నమః.

శ్రీమద్వైఖనస మహాగురవే నమః

శ్రీవైఖానసగ్రంథమాలా

ప్రధాన పోషకులు

శ్రీమాన్. ఆయుర్వేదమార్తాండ, భిషఙ్మణి, వైద్యరత్న, పండిత, డి. గోపాలాచార్యులు ఏ. వి. యస్. గారు — చెన్నపురి

వేదాంతం, ఆనందాచార్యులు గారు — తెన్నేరు

అర్చకం, వెంకటరాఘవాచార్యులు గారు — ఆనగొంది సంస్థానము

మాల్యవంతం, యోగానంద నరసింహభట్టాచార్యులు గారు — మంగళగిరి

నేటివ్ డాక్టర్, డి. హనుమాచార్యులు గారు — ఈనావారిపాలెము

ఉద్ధారకులు

శ్రీమాన్. ఉ. చ. శ్రీనివాసభట్టాచార్యులు గారు — శనివారప్పేట

కొంపిచర్ల. ఓవర్సీర్. శ్రీనివాసాచార్యుల స్మారకార్థం గారు శ్రీవైఖానస విద్యానిలయము — అగలమన్నాడు

దేవయజనం. వెంకటరామాచార్యులు గారు — ఈపూరు

నల్లూరి. వెంకటప్పళాచార్యులు గారు — ముక్తిపల్లి, అగ్రహారము

పోషకులు

శ్రీమాన్. తిరుమల దేవస్థాన అర్చకం. శేషాద్రిదీక్షితులు గారు — తిరుపతి

అర్చకం, పరాంకుశం, శేషాచార్యులు గారు — గాజులమండెము

పి. కే. అనంతనారాయణయ్యంగార్ — పన్నిపూడ

సుదర్శనం. గోపాలభట్టాచార్యులు గారు — తంగెళ్ళమూడి, మకాం మంగళగిరి

ఒక్కవోలు, రఘవాచార్యులు గారు — ఒక్కవోలు

పెద్దిటి, జోగయాచార్యులు గారు — వెలిచేరు

అగ్నిహోత్రం. కృష్ణమాచార్యుల గారు — శ్రీకాకుళము

శ్రీమాన్. రొంపిచర్ల. భట్టర్. నరసింహాచార్యులు గారు — వంకిపాడు
ముత్తేలి. వరమాచార్యులు గారు — కురుమద్దాలి
దేవి. వెంకటాచార్యులు గారు — వణుకూరు
వినుకొండ. నరసింహాచార్యులు గారు — పేటపాలెము
నారాయణం వెంకటాచార్యులు గారు — ఇంకొల్లు
అప్పికం. రామాచార్యులు గారు — ముదిగిరి
కరికృష్ణ భట్టాచార్యులు గారు — పొన్నేరి
నారాయణం శేషాచార్యులు గారు — ఉల్లిపాలెము
గంధిపురి కృష్ణమాచార్యులు గారు — రోషానగరము
వినుకొండ నరసింహాచార్యులు గారు — మావ్యల్లూరు
డి. హనుమాచార్యులు గారు — చీరాల
గంధిపురి శేషాచార్యులు గారు — గొనసపూడి
దీవి. శేషభట్టాచార్యులు గారు — ఎడ్లపల్లి
వేదాంతం. కృష్ణమాచార్యులు గారు — పొరంకి
వాకాని, సీతారామాచార్యులు గారు — మన్నారుపోలూరు
గంధిపురి, పురుషోత్తమాచార్యులు గారు — గమ్మిడిపూడి

సహాయకులు

శ్రీమాన్. రొంపిచర్ల. వెంకటకృష్ణమాచార్యులు గారు — యార్లగడ్డ
వేదాంతం. వేంకటరామాచార్యులు గారు — కపిలేశ్వరపురము
దీవి. శ్రీరామాచార్యులు గారు — తాడంకి

1917 సంవత్సరమున కనంతరము నేటివరకు శ్రీ గ్రంథమాల నాదరించి పోషకులుగా జేరి యుద్ధరించిన యభిమానుల నామములు.

ఉద్ధారకులు

శ్రీమాన్. శాస్త్ర వేదాంత. మహావిద్వాన్, పండిత,
వేదాంతం జగన్నాథాచార్యులు గారు — చందవోలు
ఉ. చ. శ్రీనివాసభట్టాచార్యులు గారు — కాకులపాడు
చతుశ్శాస్త్రవిద్వాన్ కృష్ణభట్టాచార్యులు గారు — నాచ్చియారుకోయిల్
పండిత. రఘునాథచక్రవర్తిభట్టాచార్యులు గారు — తిరుపతి

శ్రీమాన్, వాడపల్లి. రాఘవాచార్య పాకయాజి గారు — కోటవూరు

నారాయణం. శేషాచార్యులు గారు ఆగమ [illegible] కళానిధి — ఉల్లిపాలెము

నారాయణం. రామానుజాచార్యులు గారు శ్రీ శ్రీనివాస

వైవాగమకల్పవల్లీ పాఠశాలా ప్రధానోపాధ్యాయుడు — ఉల్లిపాలెము

ప్రధాన పోషకులు

శ్రీమాన్, పండిట్. డి. దేశికాచార్యులు భిషక్ రాజ్ గారు ఆయుర్వేదాశ్రమం మద్రాసు

మ. రా. రా. శ్రీ కాశీనాథుని నాగేశ్వరరావు పంతులుగారు ఆంధ్రపత్రికాధిపతి

శ్రీమాన్. అర్చకం కృష్ణభట్టర్ గారు (జనార్దనభట్టర్ కుమారులు) మారెక్కాల్ తిరుపతి

హెడ్ అర్చకం. రామాచార్యులుగారు మైసూరుమహారాజా

సంస్కృతమహాపాఠశాలా శ్రీ వైఖానస ఆగమిక పరీక్షకులు ముళబాగల్

పోషకులు

శ్రీమాన్. వేదాంతం నరసింహాచార్యులుగారు — తెక్నెరు

బృందావనం. అప్పలాచార్యులు గారు — బృందావనం అప్పికట్ల

మాల్యవంతం రాఘవాచార్యులుగారు — మంగళగిరి

తిరుమలదేవస్థానం అర్చకం. శేషాచలం దీక్షితులుగారు

పైడిపల్లి ఇనాందార్ — తిరుపతి

దీవి రాఘవాచార్యులుగారు — నల్లూరు

దీవి. నరసింహాచార్యులుగారు — నల్లూరు

సుదర్శనం నరసింహాచార్యులు గారు — సోమవరప్పాడు

రొంపిచర్ల భట్టర్ నారాయణాచార్యులుగారు — నంబివాడ

మాత్రేవి అనంతపద్మనాభాచార్యులుగారు — కురుమద్దాలి

వినుకొండ శేషాచార్యులుగారు — వేటపాలెము

అర్చకం రామాచార్యులుగారు — పెనుగొండ

వేదాంతం తిరుమలాచార్యులుగారు — పూనూరు

దీవి. బుచ్చయాచార్యులుగారు — అనంతవరము

వేదాంతం. పార్థసారథి కృష్ణమాచార్యులుగారు — కంకటా

రామకృష్ణభట్టాచార్యులుగారు శ్రీ రామస్వామిసన్నిధి, - సౌత్ విలేజ్ చిత్తూరు
కొచ్చిన్, పాలఘాట్ మార్గం

రామశేషభట్టాచార్యులుగారు (రామగోవిందభట్టాచార్యుల
వారి కుమారులు) నూరణి — పాలఘాట్

శ్రీమాన్, రామానుజ భట్టాచార్యులు గారు	కొల్లూరు
ఏ, యస్. వీరరాఘవ భట్టాచార్యులు గారు	సెమంగుంద్రం
అర్చకం. వరదాచార్యులు గారు	బెంగుళూరు
అర్చకం శ్రీనివాసాచార్యులు గారు	బెంగుళూరు
అర్చకం. బుచ్చాచార్యులు గారు	బెంగుళూరు
అర్చకం. శ్యామాచార్యులు గారు	బెంగుళూరు
అర్చకం. రంగస్వామిభట్టరు గారు	బందుహాళి
అర్చకం. శ్రీనివాసాచార్యులు గారు	హాసన్
అర్చకం. వెంకటరమణాచార్యులు గారు	గ్రామ
అర్చకం. రామస్వామిభట్టరు గారు	చెన్నరాయపట్నం
అర్చకం. వెంకటరమణదీక్షితులు గారు	ముళబాగల్
అర్చకం. చిన్న శ్రీనివాసాచార్యులు గారు	కోలారు
అర్చకం. తిరుమలాచార్యులు గారు	ఆలంబగిరి
అర్చకం. చిన్న వెంకటరమణాచార్యులు గారు	పూలవాడ
అర్చకం. పెద్ద వెంకటరమణాచార్యులు గారు	చింతామణి
అర్చకం. నరసింహాచార్యులు గారు	పుంగనూరు
అర్చకం. వెంకటరమణాచార్యులు గారు	కుడియనూరు
అర్చకం. నరసింహాచార్యులు గారు	యిరకంపల్లి
అర్చకం. శ్రీనివాసభట్టరు గారు	బందుహాళి
అర్చకం. శ్యామాచార్యులు గారు	తొండనూరు
శ్రీనివాసుల. కృష్ణమాచార్యులు గారు	బ్రాహ్మణకోడూరు
అర్చకం. కేశవభట్టాచార్యులు గారు	తిరుపత్తూరు

ఈ గ్రంథము వలయువారలు, సంపాదకుల పేర

401, టంకసాలవీధి — జి. టి. మదరాసు

అని వ్రాసి తెప్పించుకోవచ్చును

శ్రీనివాస పరబ్రహ్మణే నమః

శ్రీమద్వైఖానస మహాదేశికాయ నమః

శ్లో॥ ఆవ్యాకరణజన భూధరేశకురఫ్రాంత కృత్స్నంతతం
పారావారమతారకాంబుజపరివ్యక్తం పదాంభోరుహాన్
యచ్చాపీదమురామమీరత భూధ్యద్వ్యక్తం స్వావతం
యే నాస్తాం గృహమేధినో మునివరాః శ్రుతిశ్లాఘి యత్॥

అర్యమిత్రాః! అత్రాతస్య శతధారణీయావిమానంగా వ్యకేర్ణకుర్వంతు భవం
తః. శ్రుతిః స్మృతి ర్మమైవాజ్ఞా యస్తాముల్లంఘ్య వర్తతే వర్ణానా మాశ్రమా
ణాం చ యా మర్యాదా మయా కృతా ఇత్యాదిభిః ప్రశస్తాం శ్రుతిసరణిమతిలం
ఘ్యాల్లంఘితభగవచ్ఛాసనతయా తద్విముఖాయితభంధూతే అనాది సంసార కూపక
ముకురున్నే గలతి చేత్యుక్తవిధయా పురుషమనాయత్తన్నిరోద్ధర్యమాదావస్మిన్ సంసారే
పరిభ్రమతాం జీవానాం తదభిముఖీకరణ మంతరేణ న కోఽప్యస్తి మోక్షోపాయ ఇతి,
తదభిముఖీ తపి వర్ణాశ్రమాచారవతా పురుషేణ పరః పుమాన్, విష్ణురారాధ్యతే
పంథా నాన్య స్తత్తోషకారక ఇతి శ్రీవైష్ణవపురాణరత్నకర్త్రా మునివర ఇతి శ్రీవై
ష్ణవాచార్య ఇతి శ్రీయామునమున్యాదిభి రభిష్టుతేన పరాశరేణాభిహితా. నార
తోఽద్యాపి; యే ఽర్చయన్తి సదా విష్ణుం మిత్యారభ్య న తే భూయోఽపి
జాయన్త ఇతి శ్రీశాస్త్రే భగవాన్మరీచిరపి తే మర్చనం సర్వార్థసాధక మితి.
శ్రీభాగవతే, ఏకాదశస్కంధే, సప్తవింశాధ్యాయే క్రియాయోగం సమాచక్ష్వేత్యు
ద్ధవేన పృష్టో భగవానాహ (శ్లో ౪౯) ఏవం క్రియాయోగపథైః పుమాన్వైదికతాన్త్రి
కైః అర్చన్నుభయతస్సిద్ధిం మత్తో విన్దత్యభీప్సితా మితి. (శ్రీవైష్ణవధర్మశాస్త్రే)
శ్రీభారతే, ఆశ్వమేధికే చతురధికశతతమాధ్యాయే (శ్లో. ౨) భగవాన్ తస్మాత్తు
పార్థ్యో భూత్వా శుచిః క్రోధవివర్జితః మా మర్చయేత్తు సతతం మత్ప్రియత్వం య
దీచ్ఛ తీతి, శ్రుతి రపి, తస్మాదాత్మస్థం హ్యర్చయేద్భూతికామ ఇతి భద్రం కర్ణేభి
శ్శృణుయామ దేవాః... యజత్రా ఇతి, యజత్రాః అర్చయన్త ఇత్యర్థః. భగవాన్వై
ఖనాః భక్త్యై భగవన్తం నారాయణ మర్చయేదితి, కి మధికేన భగవతా స్వయమేవ

గీతం మన్మాజీ మాం నమస్కు- ర్వితి శాస్త్రవచనశతైః భగవదర్చనైవ సంసారధ్వం
సినీ భగవత్ప్రీతికారిణీతి చ బహుశో ఘుష్యతే. తద్విధిశ్చ సహోవాచ వ్యాసః
పారాశర్యః ఇత్యామ్నాతేన పరాశరాత్మజేన శ్రీవేదవ్యాసేన వైష్ణవతంత్రం ద్వివిధా
ప్రోక్తమితి. వైదికం తాంత్రికం చాపి పూజయేద్విష్ణుమవ్యయమితి చాఖ్యాతయో
ర్వైదికతాంత్రికయోః శ్రీవైఖానస పాంచరాత్రాగమయోరతిప్రచురం ప్రాకాశి
తవాగమదేశికైః ఇదమేవాభిప్రేత్య తంత్రతంత్రస్వతంత్రస్వతంత్రాః శ్రీవేదాన్త
దేశికా వేంకటనాథార్యాః శరణాగతిదీపికాయామేవ మభితుష్టువుః త్వాం పాంచ
రాత్రికనయేన పృథగ్విధేన వైఖానసేన చ పథా నియతాధికారాః సంజ్ఞావిశేషనియమ
మేన సమర్చయన్తః ప్రీత్యా నయన్తి ఫలవన్తి దినాని ధన్యాః ఇతి.

తత్ర వైదికతాన్త్రికయోరపి శ్రౌతం వైఖానసం ప్రోక్తం తాన్త్రికం పాంచ
రాత్రమితి వృద్ధహారీత అష్టమాధ్యాయే శ్రౌతంమహర్షిభిః ప్రోక్తం వసిష్ఠ
ప్రముఖైస్తు వైఖానసైశ్చ భృగ్వాద్యైస్సనకాద్యైశ్చ యోగిభిః తన్త్రే వక్ష్య
రాజేంద్ర మహాప్రియతమం హరేః ఇతి. శ్రౌతం వైఖానసే ప్రోక్తమితి వాసిష్ఠ
మునిపద్మపురాణాదిసమస్తలోకోద్ధారధురంధరైః ప్రకరణే వైష్ణవాగ్రదీక్షితైరభిహి
తమ్. శ్రీశాస్త్రోనాసాధికారే భృగుః వైదికేనైవమార్గేణ మంత్రైర్వేదోద్భవైస్తథా
సమాహితమనా భూత్వా పూజయేద్విష్ణుమవ్యయం తస్య విష్ణోః పదం గచ్ఛేదితి.
శ్రీభారతే అశ్వమేధికే షోడశాధిక శతతమాధ్యాయే (శ్లో. ౨౮) భగవాన్ శౌనకోక్తౌ
వ మార్గేణ సర్వభూతనివాసినః ప్రీతిం సమర్చయన్తి యే విప్రా మత్సాయుజ్యం
ప్రయాన్తి తే మద్భక్తానాం హితార్థాయ ప్రాదుర్భావః కృతో మయేతి శ్రీపాంచరాత్ర
సనత్కుమారసంహితాయాం వైఖానసేనవిధినా యేఽర్చయన్తి జగత్పతిం పరమైకాన్తిన
స్తే హి పావయన్తి కీర్తనాత్ ఇతి అనేన శ్రీవైఖానసాః పరమైకాన్తిన ఇత్యుచ్యన్తే.
అత ఏవోచ్యతే అర్చయన్తి హరిం ప్రీత్యా ఇత్యారభ్య వర్తమాన స్సదా చైవ,
పాంచకాలికతత్పరాః వ్యాదిశన్తి గన్ధపుష్పాద్యైశ్చ భక్త్యా సమరూపతః ఆ
రాధయన్ హరిం భక్త్యా గమయిష్యామి వాసరాన్ జానీత పరమైకాంతీ తదాయ
త్తాత్మజీవనః ఇతి. ఏకాయత్తాత్మ జీవనః ఇత్యేవేన వైఖానసాఖ్యా విప్రాస్తే భక్తా
స్త్వ ముచ్యన్తే, ఏకాన్తిన స్సుపత్యేశా దేహాంతం వాసుదేవయాజినః ఇతి ఇతి పాంచ
రాత్రపాద్మసంహితా వాక్య మభివ్యంజితం. శ్రీభారతే నిర్వాణి (మోక్షధర్మపర్వ
ణి) అష్టపంచాశదధిక త్రిశతతమాధ్యాయే (శ్లో. ౧) జనమేజయః అహో హ్యేకాన్త
వస్సర్వాన్ ప్రీణాతి భగవాన్ హరిః విధిప్రయుక్తాం పూజాం చ గృహ్ణాతి శిరసా స్వయమితి,
అత్ర విధిప్రయుక్తామిత్యనేన వైదికవిధానమేవ కర్తవ్యం. తత్ర తాన్త్రికవాక్యమే:

తికే (అ ౧౮ శ్లో ౫, అ ౧౮ శ్లో ౧౫) నైవిధానాదేశమేవాదిశ్యయానత్వాత్,
ఇమమేవార్థమ్మనసికృత్వా సర్వతంత్రస్వతంత్రశ్రీ వేదాన్తదేశిక వేంకటనాథార్య
శ్రీశరణాగతిదీపికాయామేవ మనుజగ్రాహ్యం తాన్వాంఛా చాత్రిక నయే ఇతి శ్లోకానం
తరం (శ్లో ౩౬) వర్ణాశ్రమాదివిధుః క్రమసూత్రబద్ధా ధర్మ్యాయథాయథమవిప్లవత
పత్రస్వప్న్యా, మాతా నాటీ హితా సమ్యగమ్యాత్వా మానెన్నాన యత్నవత్యాగధి
యాం సపర్యాం ఈశ్వరనారాయణామాని శ్రమనాత్రబన్ధం శ్రీవైఖానసోక్తవైదిక
సపర్యయా ఏవ నైవతత్త్వాభితిజ్ఞాతిక్యుక్తం భవతి, అనుపరాధిను ఇత్యనేన పర
మైకాంతినః ఇత్యుక్తాః, తేషామేవ రాగద్వేషాదిరహితత్వాత్. ఏతత్స్ఫోరార్థస్తు న
దుక్తో న్యాసే (ద్రష్టవ్యః) ఇదం పద్యం శ్రీవైఖానససపర్యావిషయకమితి శ్రీస్వామిభి
రేవానుగృహీతే న్యాయపరిశుద్ధౌ శబ్దాధ్యాయే (పు ౫౪౬) వైఖానససూత్రోక్త వర్ణా
శ్రమధర్మ ఇత్యాదిపదైస్తదభిమతత్వాఽభివ్యంజితమ్.

కించ శ్రీభారతే శాంతిపర్వణి అ (౧౫౯ శ్లో ౨) యే తు ప్రోక్తా లోకే
పుణ్యపాపవివర్జితాః తేషాం వయం హి నిర్దిష్టా పారమ్పర్యాగతా గతిరితి అనే
నైకాంతిన్యమేషాం పరమపదం గతా ఇతి సిద్ధ్యుక్తం భవతి. ఇమమేవార్థం మనసిని
ధాయ పర్యక ఫ్ర... శ్రీవేదాన్తదేశిక వేంకటనాథార్య ఏవనుజగృహుః న్యాయ
పరిశుద్ధౌ శబ్దాధ్యాయే (పు ౫౫౭) దృశ్యతే హ్యేతే వంశపారంపర్యయా వేదముఖ్య
యానాం వైఖానససూత్రోక్త సకల సంస్కారశాలినో వర్ణాశ్రమధర్మకర్మతా భగ
వదేకాన్త బ్రాహ్మణా ఇతి. శ్రీవైఖానసానాం పరమ్పరయాఽగతం భగవద్భక్తి
త్వం శ్రీవైష్ణవధర్మశాస్త్రం శ్రీభారతే శాంతిపర్వణి (మోక్షధర్మపర్వణి) ఏకాంతిధర్మ
రూపణపూర్వకం తత్సమ్ప్రదాయప్రవర్తక ప్రతిపాదక ప్రకరణే (అ ౩౪౭ శ్లో ౭)
నాం చ ... ఇతి. ఏత న్మే సంశయం
శాతూహాలం హి మే ఇతి జనమేజయ పృష్టో భగవాన్వ్యాసః
జన్మ నారాయణముఖోద్గతం, బ్రహ్మణః పృథివీపాల తదా నారాయణ
వ ధర్మేణానృత దృష్టం కిం చ భారత ఫేనపా ఋషయో ...
ప్రతిపేదిరే, వైఖానసాః ఫేనపేభ్యో ధర్మం తం ప్రతిపేదిరే వైఖానసేభ్య స్సోమ
స్సృతి. అత్రత్య బ్రహ్మశబ్దః వైఖానసఋషిపరః ఇతి పేనానతత్సగ్రథనం కృతవా
న్వరి. తస్మాద్వేదాంతసాక్షోఽయం మునిరూపం సమాశ్రితం... నామ్నా విఖనసం
చక్రే ఇత్యుక్తకథయా తస్యైవ భగవన్మనసోద్భూతత్వాత్. శ్రీమద్విఖనోము
పత్యే ప్రమాణాని తు సర్వతంత్రస్వతంత్ర శ్రీవేదాంతదేశికైః శ్రీవేదాంతదేశికైరను
గృహీతాయాముత్తమబ్రహ్మవిద్యాయాముదాహృతాని, ఏతాదృశవచనతత్త్వైస్సైవ్యకా

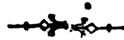
రాధనస్యైవ భగవత్ప్రీతికారిత్వమితి తచ్చ శ్రీవైఖానసే సముల్లసితమితి చోదాహృతమ్
ఇంచ శ్రీభారతే అనుశాసనికపర్వణి సప్తత్రింశదధికశతతమాధ్యాయే. (శ్లో 32) శ్రీ
మన్ ఇమే వరే మహాభాగా విజ్ఞేయాః; సంక్షిప్తాః నరసాః యతయో వైఖానసర్షి
యోగినశ్చాతిశబ్దితాః పంచరాత్రవిదో ముఖ్యాస్తథా భాగవతా వరే, వైఖానసాః
కులశ్రేష్ఠా వైదికాచారశాలినః ఇతి. ఇమమేవార్థం మనసి నిధాయానుజగ్రాహ సర్వ
తంత్రస్వతంత్ర శ్రీవేంకటనాథార్యః కులపరంపరయా వేదమధీయానా ఇత్యారభ్య బ్రహ్మణా
అత్యర్థం. అతఏవ శ్రీవైఖానసానాం వైదికాచారశాలిత్వం పరమైకాంతిత్వం చ తై
రనుష్ఠితాగమవిహితవైదికారాధనస్యైవ భగవత్ప్రీతికరత్వమితి చ ప్రతిపాదితం భవతి.
తాదృశవైదికారాధనం శ్రీవైఖానసే భృగ్వాదిభిరభిహితం. తదుక్తంగారుడే పురాణే
బ్రహ్మణోంశాచ్చ విఖనా మునయోఽమలాః ప్రణీయ వైష్ణవం శాస్త్రం భూమావర్ధ
చరణ్యఖ్యాప్య, మరీచిర్భృందరే విష్ణుమర్చయామాస కేశవం, అదేశాద్బ్రహ్మణో
విష్ణుం శ్రీనివాసేఽత్రిరర్చయత్ కాశ్యపో విష్ణ్వధిష్ఠానే కుంభక్షేత్రే భృగుర్మని
తి. ఇంచ శ్రీనివాసాభికాలే భగవాన్ భృగుః చతుర్థా వైదికోమార్గో వి
ధా వైవ మరీచినా, ఆత్రేయః కాశ్యపశ్చేతి తచ్చ మార్గచతుష్టయం అస్యార్థః
మరీచిః మరీచినా కృతో ద్వామార్గః ఆత్రేయః అత్రిముని ప్రణీతః కాశ్యపః కశ్య
పమునిప్రణీతః. ద్వామార్గ ఇతి. తదుక్తచాతుర్మార్గక్రమాదీన్ ప్రకటనాం శాద
బోధకాన్ గ్రంథానధిగత్య మహత్తా నామేతత్ర కేవలమర్చనాదిధానస్యాతిప్రచుర
మహత్వాయ ముంబయిత్వేనా తనీదర్శస్సాత్వా మహామహిమాన్విత మహస్థామాకలగ్య
మత్రభవంతో భారద్వాజశ్రీ జనార్దనాచార్యతమాః శ్రీనృసింహదేశికా నిరవగ్రహా
నామనుగ్రహేణైతాదృశమర్చనాతిలకాఖ్యం గ్రంథరత్నం ప్రణీయాదరాదస్మభ్యం ప్రా
యచ్ఛన్. గ్రంథోఽయం మహర్షీణాం భృగు రహం, ఇతి ప్రశస్తస్య భృగుమహా
ర్షే రనుమవ్యాహరత్, అత్ర చ కేవలమర్చనావిషయ ఏవాభిభాషితః, మహర్షీణా
మత్యాదరణీయ మాహిమ్నా కరత్నమప్యభిహితం. శ్రీమతామాచార్యపాదానాం శుద్ధగ్రం
థకర్తౄణాం చరిత్రాదికం స్వకృతగ్రంథోపోద్ఘాత ప్రకరణ ఏవ స్వేనైవ ప్రకటనీయ
మితి నేహోక్తవచః ఇతి విరమామః.

ముక్తిపల్లి }
8—5—1917 } నల్లూరి. వెంకటప్పలాచార్యః.

శ్రీరస్తు.

అర్చనాతిలక

విషయసూచికా.

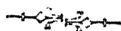
శ్రీ రస్తు.

శ్రీమతే రామానుజాయ నమః

శ్రీమతే నిగమాన్త మహాదేశికాయ నమః

అర్చనాతిలకమ్.

ప్రథమోఽధ్యాయః

ఉపోద్ఘాతః.

శ్లో. నమోఽశ్వశిరసే తుభ్యం విష్ణవే పరమాత్మనే
యదాశ్రితమఖిలా వేదా యద్వాచి ప్రణవస్స్వయమ్. ౧

పఞ్చధాఽవస్థితః పాయాచ్ఛ్రీమాన్విష్ణుస్సనాతనః
ఆరాధకానామిష్టార్థసిద్ధయే భవముక్తయే. ౨

విష్ణుం భాస్వత్కిరీటాఙ్గదవలయగళాకల్పహారోదరాఙ్ఘ్రి
శ్రోణీభూషం స్వవక్షోమణిమకుటమహాకుణ్డలామణ్డితాంసమ్
హస్తోద్యచ్ఛఙ్ఖచక్రాంబుజగదమమలం పీతకౌశేయవాసమ్
విద్యోతద్భాసముద్యద్దినకరసదృశం పద్మసంస్థం నమామి. ౩

సంఫుల్లాంబుజచారునేత్రయుగళం సంపూర్ణచన్ద్రాననమ్
ముక్తాదామకిరీటకుణ్డలధరం వక్షోరాజత్ప్రభమ్
వన్దే వారిధికన్యకాపరిలసద్వామేతరోరస్స్థలమ్
కున్దాభామలమన్దహాసముకులం శ్రీవేఙ్కటాద్రీశ్వరమ్. ౪

శ్లో. అహో [illegible] క్రమా
త్కాలే [illegible] తే విలసితే చోద్ధాలకస్యాశ్రమే
[illegible] దానవాం వసుధయా సంస్తూయమానే సతి
బ్రహ్మాద్యాదిసురాసురై [illegible] స్తత్రావిరాసీద్ధరిః. ౫
తస్మిన్నిత్యసమస్తభోగనిచయే బ్రహ్మాద్రిరుద్రేస్వయమ్
సంప్రాప్తశ్శుచిరాత్రముద్రతనయాపత్నీద్వయేనాన్వితః
తస్మిన్నేవం చ యుగత్రయేష్వథ గతే కాలే కదా దేవతా
[illegible] కే సుహితాలే సాన్నిధ్యమత్రాకరోత్. ౬
జనార్దనార్యః [illegible] ప్రసాదాద్యోగస్తస్య ప్రపౌత్రోఽపి జనార్దనార్యః
వ శ్రీనివాసస్య మహానగర్యాం వైఖానసార్యో జయతీహ లోకే. ౭
శ్రీమద్భారద్వాజకులోద్భవస్య పద్మాదిసంపూజితమాధవస్య
జనార్దనార్యస్య పదారవిన్దం నమామి నిత్యం భవభీతిశాన్త్యై. ౮
వైఖానసే [illegible] దే చ శిల్పే భరతే చ శాస్త్రే
జనార్దనార్యే [illegible] చాస్తే [illegible] రాజన్. ౯
శ్రీమద్విష్ణు [illegible] సహస్ర [illegible] స్తు టే
శ్రీవైఖానససూత్రమార్గ [illegible] గోపమ్మ [illegible]
భారద్వాజజనార్దనార్యతనయః శ్రీమాన్నృసింహాహ్వయో
[illegible] దారవిన్దయుగళే సన్ [illegible] యుక్తో బుధః. ౧౦
శ్రీవైఖానససూత్రమార్గ [illegible] దాసానుదాసః శుచి
[illegible] పరిశీలనస్య [illegible]
సంసారాంబుధితారణాయ భగవత్పూజావిధౌ తత్పరమ్
విష్ణ్వర్చాతిలకం చకార విధివద్ [illegible] మ్. ౧౧

సుజననిష్ఠా.

శయ్యావృత్తపదార్థవృత్తివిషయే రంధ్రాణి చాన్వేషిణా
మన్త్రార్థప్రవణాం మహాత్మకానాం దూరే సముత్సర్పతే
ఆగా [illegible] భృగుప్రణీత మఖిలం తత్తన్మనాగ్రాహిణామ్
వక్ష్యే చార్చనవైభవాబ్ధి విదుషాం వైఖానసానాం ముదే. ౧౨

[illegible]

[illegible] మాహాత్మ్యమ్
[illegible] కారయుక్తాత్మనామ్
ప్రాజ్ఞానాం [illegible] సుగుణగ్రామాణాం ధర్మాత్మనా
ప్రో[illegible] సునాహ్వానుపూర్వైష్వర్చకానామ్మదే. ౧౩

తానేకీకృతభూషణాంచ్ఛ్రితముఖాం ప్రశ్నరాజాశ్రయమ్
హృత్పద్మప్రసజనార్దనార్చ్య మనిశం శ్రీభూసమేతం భజన్
[illegible] నమారిమిష్టఫలదం భృగ్వాదిమున్యుత్తమా [క్రమమ్.
స్మృత్వా౽౽నమ్య చ భార్గ[illegible] విధినా వక్ష్యే౽ర్చనాయామ్.

[illegible] ప్రశ్నః.

నానాదేశనివాసినో౽తివిమలా స్త్వారాధకాస్తాపసా
గత్వా౽తీవ విచిత్రపుణ్యఫలదం భృగ్వాశ్రమం [illegible]
నానోపాయనపాణయో భృగుమునిం దృష్ట్వా ప్రణమ్యాబ్రువన్
న్నస్మాకం భవమోచనాయ భగవత్పూజావిధిః ప్రోచ్యతామ్. ౧౪

బ్రహ్మర్షే మునివర్య మానిత భృగో కారుణ్యవారాన్నిధే
యుష్మత్పాదయుగం ప్రణమ్య శిరసా సంప్రార్థయామో వయమ్
విష్ణోస్స్నాపనకర్మకాణ్డమఖిలం యుష్మత్ప్రసాదాచ్ఛ్రితమ్
విష్ణోరర్చనకర్మజాలరచనామస్మాకమాజ్ఞాపయ. ౧౫

భృగుప్రతివచనమ్.

ఆదౌ మానసపూజనాచ్చ గృహిణాం సాకారమేవోత్తమం
పశ్చాదర్చనయోగయోశ్చ వివరం తస్యార్చకానాం స్థితిమ్
విష్ణోర్వైభవకారణాయ సుమహాక్షేత్రాది సంస్థాపనమ్
వక్ష్యే నిత్యమహోత్సవాంతమఖిలం షట్కాలపూజావిధిమ్.

అర్చనాద్వైవిధ్యమ్.

మన్వాదిస్మృతిభిః పురాణనిచయై రన్యైర్మహాయోగిభిః
సాలంబఞ్చ నిరావలంబకమితి ప్రోక్తం ద్విధా చార్చనమ్

కేచి న్మానస ముత్తమార్చనమితి కేచి త్తు సాకారకమ్
ఏవం లక్ష్య నిరావలంబనవశాత్సాకార మేవోత్తమమ్, ౧౭
సన్తతం మునిభిః పురాణనిచయై ర్వేదాన్తవాక్యైరపి
తస్మా ద్భూయసు విశేషభాగ్యం విభవై స్సాకారమేవార్చత

ప్రశ్నః:—

సాకారార్చనవిగ్రహం తు కలయే చ్ఛిద్రం నిరాకారకమ్
నైతేషాం పృథగేవ బోధయ భృగో స్థానాని నామానిచ. ౧౮

సాకారనిరాకారభేదః.

భృగుః:—

సాకారం కనకాదితైజసశిలామృద్దారుచిత్రాత్మకమ్
అగ్న్యర్కస్థలవారిమానసఘటే చైత న్నిరాకారకమ్
సిద్ధ్యుక్తాఖిలపాత్రవస్త్రమహిమా సాంగశ్చ సాలంబనమ్
తేషామర్చనవైభవాచ్చ సకలాభాసం త్వృషీణాం ముదే. ౧౯

తదధికారినిర్దేశః.

సంసారే చలచిత్తవిభ్రమధియాం సాకార మేవోత్తమమ్
వానప్రస్థయతే ర్నిరాశనపతత్పర్ణాశినాం నిష్కళమ్
దారిద్ర్యోపహతాత్మనాం చ విహితా పూజా నిరాలమ్బనా
అన్యేషాం గృహవాసినాఞ్చ సతతం కష్టం నిరాలమ్బనమ్. ౨౦

సంసారిణాం నిష్కళధ్యానాయోగ్యతా.

యో పితృపుత్రధనార్థినాఞ్చ భవనస్వర్గాదిభోగైషిణామ్
పశ్చాన్మోక్షముపేయుషాఞ్చ సులభం సాకార మేవార్చనమ్
క్షీణానాం కలిజన్మినాం చ మమతాహంకారయుక్తాత్మనామ్
మాలస్యోపహతాత్మనాం వ్యసనినాం స్త్రీపుత్ర విత్తైషిణామ్. ౨౧
షడ్వర్గాపహృతాత్మనాఞ్చ సుదృఢధ్యానం కథం వా భవే
త్తస్మా న్మూర్తిషు పూజనం శుభకరం కష్టంనిరాలంబనమ్

శ్లో. చేతోనేత్రమనః ప్రసాదజననం సందర్శనాన్ముక్తిద
తస్మాదత్ర కలౌ యుగే చ సులభం సాకార్యమర్చాస్థలే ॥ ౧౨

పఞ్చ బేరకల్పనే హేతునిర్దేశః.

ఏకేనైవ తు యాగకర్మణి యథా పఞ్చాగ్నయః కల్పితాః
ఏకేనైవ శరీరజీవనవిధౌ ప్రాణాదిపఞ్చానిలాః
ఏకేనైవ శరీరపాటనవిధౌ నేత్రాదిపఞ్చేన్ద్రియాః
తద్వచ్చైకవిమానగర్భసదనే బేరాణి పఞ్చైవ తు, ౧౩

ఇతి శ్రీ వైఖానసే జనార్దనాచార్యతనయ నృసింహనామ్నా
విరచితేఽర్చనా తిలకే (గృహస్థానాం నిరాకార
పూజనాత్సాకార పూజన మేవోత్తమ
మితి నిర్ణయో నామ)
ప్రథమోఽధ్యాయః.

ప్ర. కేచి న్మానస ముత్తమార్చనమితి కేచి త్తు సాకారకమ్
దేవం తత్ర నిరాలంబనవశాత్సాకారమేవోత్తమమ్, ౧౭
సిద్ధైః తైః మునిభిః పురాణనిచయై ర్వేదాన్తవాక్యైరపి
తస్మాద్భూయ విశేషభాగ్యం విభవై స్సాకారమేవార్చత

[illegible] :—

సాకారాన్యనుగ్రహం తు కలయే చ్ఛిద్రం నిరాకారకమ్
ద్వైతేషాం పృథగేవ బోధయ భృగో స్థానాని నామానిచ. ౧౮

సాకారనిరాకారభేదః.

ప్రశ్నః :—

సాకారం కనకాదితైజసశిలామృద్దారుచిత్రాత్మకమ్
అగ్న్యర్కస్థలవారిమానసఘటే చైత న్నిరాకారకమ్
సిద్ధ్యర్థాఖిలపాత్రవస్త్రహవిషా సాంగఞ్చ సాలంబనమ్
తేషామర్చనవైభవాఞ్చ సకలా భాసం త్వభీషిణాం ముదే. ౧౯

తదధికారినిర్దేశః.

సంసారే చలచిత్తవిభ్రమధియాం సాకారమేవోత్తమమ్
వానప్రస్థయతేర్నిరాశనపతత్పర్ణాశినాం నిష్కలమ్
దారిద్ర్యోపహతాత్మనాం చ విహితా పూజా నిరాలమ్బనా
అన్యేషాం గృహవాసినాఞ్చ సతతం కష్టం నిరాలమ్బనమ్. ౨౦

సంసారిణాం నిష్కలధ్యానాయోగ్యతా.

మోహపితృపుత్రధనార్థినాఞ్చ భవనస్వర్గాదిభోగైషిణామ్
పశ్చాన్మోక్షముపేయుషాఞ్చ సులభం సాకారమేవార్చనమ్
క్షీణానాం కలిజన్మనాం చ మమతాహంకారయుక్తాత్మనామ్
మాలస్యోపహతాత్మనాం వ్యసనినాం స్త్రీపుత్రవిత్తైషిణామ్. ౨౧
షడ్వర్గాపహృతాత్మనాఞ్చ సుదృఢధ్యానం కథం వా భవే
త్తస్మాన్మూర్తిషు పూజనం శుభకరం కష్టంనిరాలంబనమ్

శ్లో. చేతోనేత్రమనః ప్రసాదజననం సందర్శనా[illegible]
తస్మాదత్ర కలౌ యుగే చ సులభం సౌ[illegible] ॥ ౨

పఞ్చ బేరకల్పనే హేతునిర్ణయః.

ఏకేనైవ తు యాగకర్మణి యథా పంచాగ్నయః కల్పితాః
ఏకేనైవ శరీరజీవనవిధౌ ప్రాణాదిపఞ్చానిలాః
ఏకేనైవ శరీరపాటనవిధౌ నేత్రాదిపఞ్చేన్ద్రియాః
తద్వచ్చైకవిమానగర్భసదనే బేరాణి పఞ్చైవ తు, ౩

ఇతి శ్రీ వైఖానసే జనార్దనాచార్యతనయ నృసింహనామ్నా
విరచితేఽర్చనాతిలకే (గృహస్థానాం నిరాకార
పూజనాత్సాకార పూజన మేవోత్తమ
మితి నిర్ణయో నామ)
ప్రథమోఽధ్యాయః.

—oo—

శ్రీ ర స్తు.

శ్రీ రామచన్ద్ర పర బ్రహ్మణే నమః.

శ్రీ విఖనస మహా గురవే నమః.

అర్చనాతిలకమ్.

ద్వితీయోఽధ్యాయః.

యజ్ఞస్య ద్వైవిధ్యమ్.

భృగుః :—

శ్లో. వక్ష్యామి హే విప్రవరా రహస్యం
విష్ణ్వర్చనాయాగమతీవ చిత్రమ్
యజ్ఞో ద్విధా దేవమనుష్యకేభ్యో
మనుష్యయజ్ఞా దధికో హి దైవః. ౧

ఋషయః :—

తదేతాశ్చ కర్మాణి కథం సమాని
నిరూపయాస్మాక మిదం దయాళో
కర్మాణి సర్వాణి తథో స్వరూపాని
శాలాగ్నికుణ్డాది విభిన్నమగ్నేః. ౨

భృగుః :—

ఆచార్యపూజావరణం చ ఋత్విజామ్
పాత్రప్రశంసా మధుపర్కదానమ్
ఆధానమస్యాత్ర హరేః ప్రతిష్ఠా
పర్యేష్టిరస్యార్చన మిత్యతస్య. ౩

శ్లో. మనుష్యదైవార్షకపైత్రకే యథా స్యా
న్మహోత్సవాన్తేఽపి విధిస్తథా స్యాత్
కర్మాణ్యహీనాన్యత్ర మతే ప్రయుక్తా
మహోత్సవేఽస్మిన్ మృగయోత్సవశ్చ. ౪

పఞ్చాగ్ని ప్రతినిధిబింబాని.

పఞ్చానలేష్వేవ యథాఽత్ర హోమస్తద్వదేవ బేరేష్వపి కల్పనీయః। తస్మిన్ ధ్రువం గార్హపత్యాగ్నిరత్త్తైజసం కౌతుకమన్వాహార్యమ్. ౫ స్నానం తథాఽఽహవనీయాఖ్యమౌత్సవం చావసథం స్మరేత సభ్యాగ్నిరగ్నౌ చ బలిం ప్రతి బేరమేవం స్మరంస్త్వర్చనయాగకాలే. ౬.

త్రేతాద్వ్యేకాగ్ని ప్రతినిధిబింబాని.

త్రేతాగ్నికల్పం చ తథాఽత్ర కుర్యాద్ధ్రువస్తథా కౌతుకముత్సవఞ్చ ఏకాగ్నిపక్షే తు తథాఽత్ర కుర్యాదౌపాసనాగ్నావివ మూలబేరే నిత్యాగ్నికర్మాణి చ కౌతుకే చ స్నానే చ శాన్తిం స్నపనాదికర్మ మహోత్సవాదిష్వ తథోత్సవేవ నిత్యం చ నైమిత్యబలిం బలౌ చ. ౧౦

తత్రైకస్యాభావపక్షే కార్యమ్

స్నానార్థబేరం యది హీనకం చేత్స్నానాదికం చోత్సవబేరకే స్యాత్.
తయోశ్చ హీనే సకలం చ కౌతుకే తస్యాప్యభావే సకలం ధ్రువే స్యాత్
స్మృత్వా తు చైవం ప్రతివత్సరే చ
భక్త్యా మహోత్సవమాచరేయుః
మఖావసానే తు యథాఽత్ర యూప
మ్మహోత్సవే కాఞ్చనతార్క్ష్యయష్టిః ౧౧

మనుష్యయజ్ఞాద్దేవయజ్ఞస్యాధిక్యమ్.

స్పృష్ట్వా తు యూపం చ జలావగాహః
స్పృష్టే చ దణ్డే సకలేష్టసిద్ధిః
మహోత్సవే స్థాపితతార్క్ష్యయష్టిమ్
దూరేఽపి దృష్ట్వా త్రిదశా నమన్తి. ౧౨

శ్లో. జ్యోతిష్టోమాత్స్వర్గలోకం ప్రయాతి
పత్నీయుక్తో యాగాని నాన్యే చ కర్తుః
యే సేవన్తే తే చ నాకే వసన్తే
ఆకల్పాన్తం చోత్సవస్య ప్రభావాత్. ౧౪

మనుష్యయజ్ఞాద్దివమాప్నువన్తి
స్వర్గాపవర్గాఫలభోగముత్సవాత్
నిత్యాగ్నిహోత్రేష్ట్యా యథాఽత్ర కుర్యా
త్తథైవ నిత్యార్చనమన్వహం స్యాత్. ౧౫

మహాఖ్యకోషోపహతేఽగ్నిహోత్రే
ఆధానకాఖ్యం చ పునః ప్రకుర్యాత్
తథైవ దోషోపహతే చ బింబే
పునఃప్రతిష్ఠావిధిమాచరేయుః. ౧౬

మఖప్రకర్తా త్రిదివం ప్రయాతి
పత్న్యా సహోత్సవప్రభావాత్
సాఙ్గశ్చ దేవాఖ్యమఖప్రకర్తా
స్వర్గాఽపవర్గాద్యఫలం లభేత, ౧౭

ఆధానపూర్వం సవనే ప్రవృత్తే
కర్తుశ్చ నాశావధి దేవయజ్ఞః
విష్ణోః ప్రతిష్ఠావిధి మాచరేచ్చే
ద్యావద్రసామాః ప్రళయావధి స్తత్. ౧౮

ఇతి శ్రీవైఖానసే జనార్దనాచార్యతనయ నృసింహ
నామ్నా విరచితే ఽర్చనాతిలకే (మనుష్య
యాగదేవయాగ విశేషనిర్ణయో నామ)
ద్వితీయోఽధ్యాయః.

శ్రీరస్తు.

శ్రీరామచంద్ర పరబ్రహ్మణే నమః.

శ్రీ విఖనస మహాగురవే నమః.

అర్చనాతిలకమ్.

తృతీయోఽధ్యాయః.

ఋషయః ఊచుః :—

శ్లో. దేశంవిష్ణోరాలయస్యార్చకస్య తేషాందానం క్షేత్రరూపం ధనం వా
విష్ణోర్యాగే నిత్యనైమిత్తికార్థమేతత్సర్వం బోధయాస్మాకమాశు.

విష్ణుబింబస్థాపనయోగ్య దేశనిర్ణయః.

భృగుః :—

మేరోర్యామ్యే భారతే చైవ వర్షే
గంగాగోదానర్మదాసహ్యజానాం
వ్యక్తే దేశే కృష్ణసారైశ్చ కాద్యైః
స్సంచారేఽబ్ధేః పార్శ్వశైలేవ నేవా, ౧
శుద్ధే దేశే కర్షణాదీని కృత్వా
సస్యానాం వై గోగణానాం నివేద్య
కృత్వా గ్రామం దేవహర్మ్యం యథోక్తం
తస్మిన్విష్ణుం స్థాపయిత్వా యథోక్తమ్. ౨

ఆచార్యార్చకాదీనాం వృత్తికల్పనమ్.

అథాఽవృత్తిం వేదవృత్తించ దత్వా
పశ్చాత్సర్వశ్రోత్రియాణాం చ వృత్తిమ్
వృత్తిం పూర్ణాం దీక్షితానాం చ దత్వా
పశ్చాద్భోగాయాచ్యుతాయ ప్రదద్యాత్. ౩

శ్లో. గ్రామం పూర్ణం క్షేత్ర మాద్యాన్నవృత్తిం
నైవేద్యార్థం చోత్సవార్థం యథాస్యాత్
సర్వేషాంచై చాధికారే నృపశ్చ
క్షేత్రాన్యేవం మోక్షకామీ యథాస్యాత్. ౫

తస్మాద్విష్ణో రాలయ స్యాభివృద్ధ్యై
సర్వేషాంవై క్షేత్రరూపం ప్రదద్యాత్
ఏవంగ్రామే పట్టణే సర్వదేవాః
స్సన్నత్వా కీర్తిం భోగమోక్షం లభన్తే ౬

మరీచిమతేన వృత్తికల్పనమ్

గ్రామే సామ్రాతహారకేఽపి విధివత్కృత్వా హరేర్మన్దిరం
తస్మై చోత్సవకారణాయ సుమహత్క్షేత్రాణి సన్దీయతామ్
ఆచార్యార్చకఋత్విజా మపి గృహం క్షేత్రాణి వేదాన్తినాం
క్షేత్రంశ్రోత్రియతర్కశబ్దవిదుషాం వేదేషు నిష్ఠాత్మనాం. ౭

వృత్తింశ్రోత్రియదీక్షితార్చకహరే ర్వేదస్యవృత్తింయథా
రాజ్ఞా చార్థవిపర్యయాద్విలుపితైః క్షేత్రాణి నశ్యన్తి యే
తేః పాశైర్యమకింకరాస్తుసుదృఢం బద్ధ్వా గలే నిర్ఘృణాః
పాత్యన్తే ధ్రువ మేకవింశతిమహాఘోరే మహారౌరవే, ౮

గ్రామే పట్టణకేఽగ్రహారనగరే కృత్వాహరే ర్మన్దిరం
సంస్థాప్యాంబుజలోచనశ్చ కమలాం భృగ్వాదిశాస్త్రోక్తవత్
ఆచార్యం యజమాన అర్చక మిమం సమ్యగ్విదిత్వాఽదరా
దేతేషా మతిభోగభాగ్య నివహైఃపూర్ణా భవేయుర్యథా ౯

ఆచార్యాదీనాం గృహనిర్మాణ విధిః,

ఆచార్యార్చకయో ర్యథా సుఖధనాదానా త్సులక్ష్మీర్భవే
ద్గ్రామంవాపిసమస్తసస్యఫలదాం భూమిం విభజ్యా దదేత్
అల్పక్లేశేన యథా కుటుమ్బభరణే శూన్యం యథోపద్రవైః
కృత్వా మన్దిర మిన్ద్రమన్దిరనిభం రాజార్చకా యార్పయేత్. ౧౦

౩. నానాధాన్యసువర్ణసుక్షుల్లకగృహాః కృత్వార్చకాః పార్శ్వయో
ర్విష్ణో రర్చనకారణాయ సుమహావంశ్యాం ప్రియా కోవిదాః
అగ్నిస్వేదకలాఖ్య మేక మనఘా కస్మిన్ సుసంస్థాప్య వై
తద్విష్ణో రపి వైభవార్థ మఖిలక్షేత్రాణి సఙ్కల్పయేత్. ౧౧

విష్ణ్వర్చాయాం క్షోభమానం మనశ్చే
త్తద్రాష్ట్రస్థాః క్షోభయుక్తా భవేయుః
తస్మా న్నిత్యం తోషయే దర్చకాన్వై
ధాన్యైర్వస్త్రై ర్హేమగోభూమిదానైః ౧౨

భగవదర్చనోపకరణార్థం వృత్తికల్పనవిధిః.

దేవేశస్య నివేదనాయ హవిష స్తస్యార్హపాత్రార్థకం
నైవేద్యే గుడపాయసాన్నకృసరం శుద్ధాన్నదధ్యోదనం
పాద్యార్ఘ్యాచమనీయతీర్థసదనద్రవ్యాణి పాత్రార్థకం
పాత్రంపఙ్కజశంఖచూళికరకం ధారాసహస్రాన్వితమ్. ౧౩

ఘణ్టాదీపశరావధూపకుసుమం గన్ధాదిపాత్రార్థకం
శ్రీగన్ధాష్టకధూపరోగ్యదళకం సర్పింషి దీపార్థకమ్
ఏతావద్ధవిషో బలేశ్చ హవనే దేవ్యా స్తదా పర్షదాం
నైవేద్యే మహతాఞ్చ నామ హవిషాం విష్ణోః ప్రభూతాఖ్యకే. ౧౪

కామ్యనైమిత్తికక్రియోపకరణార్థం వృత్తికల్పనమ్.

నిత్యే పౌష్టికకామ్యనూతనవశాన్నైమిత్త్యజన్మర్క్షకే
సోమార్కగ్రహణే జయన్తి దళకే సఙ్క్రాన్తి మన్వాదిషు
విష్ణోః పఞ్చదినాయనేషు విషువద్రాజన్యజన్మర్క్షకే
దేవస్య స్నపనార్హవస్తుహవిషాం భూమిం విభజ్యార్పయేత్. ౧౫

జీర్ణోద్ధారవిధానకర్మభవనం చిత్రాఙ్గహీనే సతి
తస్మిన్ముక్తవిధానశాన్తికరణే యానాదిసన్ధానకే
ఏతావ ద్గురవే వసూని సదనేభ్యో నాతిరిక్తే సతి
రత్నాన్యాభరణాని హేమవసనా న్యేతావ దేవేతి చ. ౧౬

సుహితాస్సర్వే తా [illegible] దీక్షితానాం [illegible] యాసేవకః స్తదానే
తేషాం [illegible] సంపాదనపాత్రప్రదద్యాత్ ॥

దాస్యాదేవక వృత్తి కల్పనం.

ఆదా చ ఋత్విక్పరిచారకాణాం
ద్వారస్థమాలాకృతికోవిదానామ్
వేశ్యాజనానాం పటకర్తకానాం
క్షేత్రాణి దద్యాన్న తు హేమరూపమ్ ౧౮

శ్రీవిష్ణుపాదార్చనతత్పరాణా
మన్త్యగృహే సత్వరతాం జనానామ్
సౌభాగ్యం దృష్ట్వా కథముత్సహేత
తేషామవజ్ఞా జగతాం వినాశః. ౧౯

తస్మాద్ధనైర్ధాన్యవిభూషణైశ్చ తదర్చకాదీన్ పరితోషయేయుః
తేభ్యశ్చ యోऽపాద్రమతేః మహోహరేస్తుతోషాత్త్రిజగత్ప్రహర్షః ౨౦

భూమిదాన నిరూపణమ్.

తత్క్షేత్రం తామ్రపట్టే లిఖిత్వా
హిరణ్యయుక్తం తామ్రమాచార్యహస్తే
శుక్లే పక్షే శోభనే సన్ముహూర్తే
దేవస్యాగ్రే సోదకం త్వేవ దద్యాత్. ౨౧

శిలాతామ్రపట్టలేఖనమ్.

యథా శిలాయాం పరిలేఖనఞ్చ
గర్తస్తథా మాషనిమగ్నమాత్రం
తామ్రే చ పట్టే పరిలేఖనఞ్చ
తదా చ నిమ్నం తిలబీజమగ్నమ్. ౨౨

దివ్యార్చనయాం క్షేత్రరూపం విహాయ
యేऽన్యథా దద్యుస్తే జనాః పాపభాజః

అ[illegible]
క్షేత్రం జహ్యుస్తే జనా దేవలాస్స్యుః.　　౨౩

దీక్షారహిత పాఞ్చరాత్రాదీనాం దేవలకత్వమ్.

దీక్షాహీనాః పాఞ్చరాత్రాశ్చ శైవాః
శాక్తేయా స్తే మాతృజ్యేష్ఠార్చకాశ్చ
భృత్యర్థం వై యేఽర్చనాదిం క్రియన్తే
తే విప్రాస్స్యు ర్దేవలాః కర్మబాహ్యాః.　　౨౪

శ్రీవైఖానసవృత్తిక్షేపకానాం దోషః.

యో వైఖానససూత్రిణాం వసుమతీం దద్యాత్ససస్యాం ముదే
తేషాం వర్ణయితుం ఫలాని సకలం శేషోఽపి నో క్షమః
తాన్వైఖానససూత్రిణో వసుమతీం విక్షిప్య చ్ఛిన్దన్తి యే
పాత్యన్తే శతకోటికోటినరకే దూరాత్తే ర్దినేశాత్మజాత్.　　౨౫

తస్మాత్కృత్వా చాలయం సేవకానాం
సర్వేషాం వై క్షేత్రరూపం నిదధ్యుః
గౌణే ముఖ్యం సర్వదా చైవ కుర్యా
న్ముఖ్యే గౌణం నైవ కుర్యాత్కదాచిత్
మధ్యే యే వై ప్రత్యయం కారయన్తి
తే వై లోకే బ్రహ్మహా వీరహా స్స్యుః
ఏవం క్షేత్రా ణ్యాలయం సంస్థితానాం
కృత్వా పూర్ణం శాస్త్రదృష్ట్యా యథేష్టమ్.　　౨౬

శ్రీవైఖానసార్చనే సర్వసమృద్ధిః.

తస్మిన్ గ్రామే వసన్తే ద్విజాద్యా
స్తేషా మిష్టం సర్వసంపత్ప్రదం స్యాత్
తస్మిన్విప్రాః క్షత్రియా వైశ్యశూద్రా
స్సర్వేషాం వై శ్రేయసాం కారణం చ　　౨౭

విష్ణ్వర్చకానాం హృది చిన్తకానాం
క్షేత్రాణి నశ్యన్తి గృహాశ్చ యే వై
తా న్యాలమూత్రాదిషు పాతయన్తే
చణ్డాలయోనౌ శుని సూకరాదౌ ౨౯

దత్తాం పరై ర్వా స్వయమేవ దత్తాం
యే వై హరన్తే వసుధాం ప్రమాదాత్
సహస్రషష్ఠాయుత వర్షమాత్రం
వసన్తి విష్ఠాక్రిమిదేహభాజః. ౩౦

ఘోరే దణ్డకకాననే తృణజలచ్ఛాయాదిభి ర్వర్జితే
నానాపక్షిమృగాదిభిశ్చ రహితే దావాగ్నినా చర్వితే
జాయన్తే పథి కృష్ణసర్పజఠరే శుష్యత్తరోః కోటరే
కల్పాన్తం ద్విజదేవభూమిషు భృశం విఘ్నాని యే కుర్వతే. ౩౧

గద్యమ్ ఇతి శ్రీవైఖానసే జనార్దనాచార్యతనయ నృసింహనామ్నా
విరచితేఽర్చనాతిలకే ఆచార్యార్చకదేవతా
క్షేత్రదాననిర్ణయో నామ
తృతీయోఽధ్యాయః.

శ్రీ ర స్తు.

శ్రీరామచంద్ర పర బ్రహ్మణే నమః.

శ్రీ విఖనస మహా గురవే నమః.

అర్చనా తిలకమ్.

చతుర్థో ఽ ధ్యాయః.

శ్లో. ఏవం గ్రామక్షేత్రిభాగం విభజ్య
మధ్యే గ్రామే పశ్చిమే వా యథార్హం
శాస్త్రోక్త్యా కృత్వా విష్ణ్వాలయం గ్రామమధ్యే
మన్త్రైర్విష్ణో శ్చార్చనఞ్చైవ కుర్యాత్. ౧

తద్గ్రామస్థా భూసురాశ్చైవ సర్వే
అగ్నిహోత్రే యత్ఫలం తల్లభన్తే
న్యూనం పూర్ణం దీక్షితానా మ్మఖేషు
వేదాచారం వేదవిద్భి స్తథా స్యాత్. ౨

తద్గ్రామస్థ సర్వవర్ణానాం స్వస్వధర్మాభివృద్ధిః.

రూపౌదార్యం సర్వ సంపత్సమృద్ధిం
తద్గ్రామస్థాః పూజనాత్తే లభన్తే
తద్గ్రామస్థక్షత్రియాణాం జయస్స్యా
ద్వాణిజ్యానాం హేమధాన్యార్ఘవృద్ధిః ౩

శూద్రాదీనాం కర్షణసస్యాదివృద్ధి
రన్యేషాం వై తత్తదిష్టార్థవృద్ధిః
తత్రస్థానాం దేహరోగాది నాశః
సర్వేషాం వై పుత్రపౌత్రాభివృద్ధిః. ౪

అర్చకలక్షణ.

శ్లో. శ్రీవైఖానససూత్రకల్పవిధినా చాష్టాదశాఖ్యైః క్రమా
త్సంస్కారైరపి సంస్కృతోఽథ విధివ ద్వేదాఙ్గవిద్వేదవిత్
సత్యస్థో విజితేన్ద్రియోఽథ నియమీ శ్రీవిష్ణుభక్తో యమీ
వక్త్రైస్యుక్తగృహస్థ అర్చక ఇహ స్యా ద్బ్రహ్మచారీ తు వా. ౧

వైఖానసానామేవ భగవదారాధనే సంపూర్ణయోగ్యతా కథనమ్.

వైఖానసై ర్వేదవిదై ర్విధిజ్ఞైః
కరోతి యత్రార్చన మచ్యుతస్య
తస్య ప్రభావం త్రిదశా న వక్తు
మలం సమర్థో ద్రుహిణోఽపి శేషః. ౬

తద్విష్ణో ర్హృది పఙ్కజే చ జనిభృద్వైఖానసాఖ్యో ముని
స్తద్వంశే జననాత్తపస్త్రికరణా ద్విష్ణోశ్చ నిర్దేశతః
గాయత్ర్యా ఉపదేశతశ్చ సమిదాధానే యథాయోగ్యతా
సావిత్రీవ్రతబద్ధనా ద్ధరిగృహే చారాధనే యోగ్యతా. ౭

నిత్యనైమిత్తిక విశేషార్చనాభేదః.

ప్రశ్నః:-

నిత్యార్చనా చాప్యధికార్చనా చ
విశేషకాఖ్యా కతి చేతి శఙ్కా

ఉత్తరమ్ :—

సా నిత్యార్చా యా బలేర న్తకర్మ
సాధిక్యార్చా చోపసన్ధ్యార్చనాఖ్యా.
వైశేషాఖ్యా చాఙ్కురారోపపూర్వా
ఏతా స్సర్వాః కౌతుకాఖ్యే చ కుర్యాత్
ఏవం కర్తుం కౌతుకం హీనక శ్చే
త్తై స్త్రిధ్యార్చాం మూలబేరే చ కుర్యాత్.

ధ్రువార్చన నిర్ణయః

ఋషయః :—

కథం ధ్రువస్యార్చన మన్వహం స్యా
త్కథన్తు వా కౌతుక ఉత్సవాద్యాః

భృగుః :—

ధ్రువార్చనం పీఠ సమర్చనాన్తం
పుష్పానుదీపార్ఘ్యసుధూపదీపైః ౧౦

కౌతుకాద్యర్చనం

పశ్చాత్తథా కౌతుకముత్సవాదీ నావాహనాద్యై స్సకలోపచారైః

ఋషయః :—

స్థానన్తథా కౌతుకముత్సవానాం నో బ్రూహి కారుణ్య తపసముద్ర.

భృగుః :—

బ్రహ్మస్థానే కౌతుకం సమ్యగర్చ్య
సౌమ్యే యామ్యే స్నాపనఞ్చోత్సవఞ్చ
తస్మాద్దేతౌ వ్యత్యయం వాఽత్ర కుర్యా
దర్చా యోదక్షాసన ముక్తం బలేశ్చ, ౧౧

బేరాణాం స్థాననిర్ణయః

సజ్యోకచ ఇష్ట్వ ద్గర్భశాలావిశాలం
తస్మాద్బాహ్యే మణ్డపే వా ముఖాఖ్యే
విస్తీర్ణఞ్చే దన్తరాళేఽథ వాఽత్ర
సంస్థాప్యైతా స్సమ్యగభ్యర్చయేయుః ౧౩

గద్యమ్ ఇతి శ్రీవైఖానసే జనార్దనాచార్యతనయ నృసింహనామ్నా
విరచితే ఽర్చనాతిలకే ఽర్చక లక్షణ పఞ్చ
బేరస్థాపన నిర్ణయో నామ
చతుర్థోఽధ్యాయః.

శ్రీ ర స్తు.

శ్రీరామచన్ద్ర పరబ్రహ్మణే నమః.

శ్రీవిఖనస మహా గురవే నమః.

అర్చనాతిలకమ్.

పఞ్చమోఽధ్యాయః.

ఉత్థానమ్

భృగుః :—

శ్లో. ఉత్థాయోషసి పాపహారిశుభదైః స్తోత్రైర్హరే ర్నామభిః
స్తుత్వా౽వశ్యకకర్మజాలమఖిలం కృత్వా వ్రజేదాలయమ్

ప్రబోధనవాద్యమ్.

విష్ణో ర్బోధనకారణాయ సుమహాశఙ్ఖాదికా న్మర్దళాన్
సఝ్ఝేష్యైవ తు వాదకై ర్మృదుతరం ప్రాతర్హరే ర్మన్దిరమ్. ౧

స్నానార్హజలాని.

స్నానార్థం తు మహానదీశ్చ విమలాం క్షుద్రాం న్నదీం వా సరో
వాపీకూపతటాకనిర్ఝరమపి పూర్వోత్తరాన్తం వ్రజేత్
గ్రామాదుత్తరపూర్వతశ్చ శుభదం పశ్చాన్నదీమధ్యమం
యామ్యస్త్రస్థానమథాధమఞ్చనిరృతౌ వాయౌ తథాగ్నేయకే. ౨

స్నానానర్హజలాని.

ఛాయాయాం కవిదృక్షరఞ్జఖదిర శ్రీబర్బరాణాం మధ్యో
న స్నాయా దుదధౌ చ సార్పనివసే నిన్ద్యాంబుధారాధినామ్
పూతీగంధవహేన సంయుతజలే కాపిత్థమూలే తథా
న స్నాయా ద్రజకస్య తీర్థనికటే చణ్డాళ వేశ్మాన్తికే. ౩

స్నాననిర్ణయః.

శ్లో. గ్రామాదౌ యదిపశ్చిమానలయమే తీర్థం న చాన్యత్ర చే

ఋషయః :—

త్స్నానాద్యం కథమత్రకుర్య్యదనిశం సన్ధ్యాజపాదీనపి?

భృగుః :—

యస్మిన్ దక్షిణతోయసంశ్రితపురం గ్రామస్య నాన్యాగతి
స్తస్మిన్ స్నానజపాదికర్మసు యథా సేతుం తథా కల్పయేత్.

మూత్రపురీషోత్సర్జనక్రమః.

నీతే చోత్కుటికాసనో భువి తృణా న్యాస్తీర్య చోదఙ్ముఖో
మౌనీ సంవృతమస్తకోథదదృశే కర్ణే నివీతీ ధృతః
మార్త్యేన్దు గ్రహఋక్షతారపయసాం గోవిప్రవాతానలా
న్నోవీక్ష న్విసృజేజ్జలం మలమపి యామ్యాముఖో రాత్రిషు. ౬

తద్వర్జ్యస్థలాని

భస్మన్యప్సు కుశే చ దర్భనిచయే గోష్ఠే చ నద్యాం పథి
ఛాయారామ్యాం తుళసీవనేఽచ్యుతగృహే సప్రాణిగర్తేషు చ
ప్రాన్తస్యాస్తజలం ఘటఞ్చ సమృదం లింగం గృహీత్వా వ్రజే
త్పాద్యౌ పూర్వవదాసితో గృహీవటూ మృత్స్నా ప్రసృత్యాదినా,

శౌచవిధిః

లిఙ్గే ద్వే మృదమేస్తథో రపి తథా ఋత్వాఖ్యమృత్స్నాంగుదే
వామే పాణిదశోభయోశ్చ దశధా మృద్భిర్జలైః శౌచయేత్
వానప్రస్థయతే స్తథా ద్విగుణితం రాత్రౌ తదర్ధన్తు వా
శుక్లే మూత్రవదీరితఞ్చ మునిభీ రేతో విసర్గేత్రయమ్. ౭

గణ్డూషవిధిః.

నద్యాం ప్రాగుదగాననాఙ్ఘ్రిచ కరౌ ప్రక్షాళ్య మృద్వారిభి
స్సంపూర్య స్వకమణ్డలుఞ్చ పయసా గత్వాతు తీరం బహిః
గణ్డూషై ర్ముఖసంజ్ఞకైశ్చ వదనం సంశోధ్య జిహ్వాం తథా
కుర్యాద్దన్తవిశోధనఞ్చ విధినా మన్త్రాచమానాధికమ్. ౮

దన్తధావనవిధిః.

నింబోదుంబరజంబుచూతశకలే ష్వేకేన చర్మాన్వితే
రేఖాకుఞ్చితయా విశోధ్య దశనాం శ్చైయుర్బలం చోచ్చరన్

త స్వ జ్య కా లః.

సంక్రాన్త్యాం ప్రతిపత్సు షష్ఠినవమీ చైకాదశీద్వాదశీ
శ్రాద్ధే పర్వణి దన్తధావనవిధిం నైవాచరేద్రాత్రిషు ౯

వస్త్రనిర్ణేజనవిధిః.

శ్లో. వస్త్రాణ్యాదశసూదితేతి సజలం ప్రక్షాళ్య సన్తాడ్య చ
శుష్యం ప్రాగుదగగ్రికం చ వసనం గాయత్రియా శోషయేత్
శుష్కే తద్వసనం నిధాయ నికటే దర్భాది సఙ్గృహ్య చ
స్నానార్థం సుపవిత్రకం చ విధినా శాస్త్రోక్తవత్కల్ప్య చ. ౧౦

సమన్త్రకపాణిపాదప్రక్షాళనాచమనవిధిః

తీర్థే ప్రాఙ్ముఖ ఆసితో కరయుగం చేన్ద్రోఽహమస్మీద్వయే
నాపఃపాద మనుద్వయేన చ పదా ప్రక్షాళ్య తీర్థోదకైః
మన్త్రాచామన ముక్తమాత్రవిధినా వేదత్రయై శ్చాచమే
[illegible] జాఙ్గ్యనన మక్షిణోః శ్రుతియుగే నాసాపుటే ద్వేభుజే. ౧౧
హృన్నాభ్యాం చ శిరస్సుచోక్తమనుభిః స్పృష్ట్వన్నథాచమ్య చ
తత్తీర్థాధిపమచ్యుతఞ్చ మనసా సంప్రార్థయేత్తం ముహుః
నిత్యస్నానవిధౌ తు పాణియుగళం చాఙ్గాని పాదద్వయం
ప్రక్షాళ్యైవ మృగమ్భసా చ విధినా చాచామనం కల్ప్య చ. ౧౨

సమన్త్రకస్నానమ్

స్నానం ద్వాదశనామభిశ్చ మనుభిశ్చాపః పునస్త్వాచ్ఛగ
స్నానచమాద్యమ్బుజలోచనస్య నమనం కుర్యాత్తదా వైష్ణవః
తోయేశం చ హిరణ్యశృఙ్గమనునా నత్వా సుసంప్రార్థ్య చ
స్నాయాత్పూర్వముఖం తటాక సరసోర్నద్యాం ప్రవాహోన్ముఖం

వరుణప్రార్థనమ్.

తోయేశాన్తేష్వథ యా సుగన్ధత్రితయ శ్చాపోఘమర్షణాఖ్యకం
జప్త్వాన్తేష్వీద మాప పూతమనునా స్నానాద్భవే న్నిర్మలః

అఘమర్షణమ్,

భూర్వేదేతి చ ప్రాఙ్ముఖైశ్చ చతుర స్నాత్వా ఋషీణాం తథా
యామ్యే పైతృకతర్పణాశ్చ చతురస్త్రీ రేవ యేతి ధ్రువమ్, ౧౪

దేవర్షి పితృతర్పణమ్

శ్లో. యే కే చాస్మదుదీర్య చార్ద్రవసనం నిష్పీడ్య చాచమ్య వై
సంప్రోక్ష్యాహతవస్త్రసాళిక జలం స్పృష్ట్వాఽజ్య చాగ్రాసి చ

వస్త్రోత్తరీయాది ధారణమ్

వస్త్రం చాన్వితవస్త్రవేష్టనయుతః శుభ్రోత్తరీయం వహన్
హేమప్రసజ్జ్వణికుణ్డలే చ విధినా హేమాఙ్గుళీయాదికైః ౧౫
దర్భాఙ్గుల్యకృతపాణిపద్మ తులసీకణ్ఠాక్ష మాలాధరో
ధ్యానాద్యోగబలేన చాత్మసదనే విష్ణుం సదా భావయన్
ప్రక్షాళ్యైవ బహిశ్చ వేద్య వసనం వామప్రకోష్ఠే న్యసన్
ఆచమ్యైవ శుచిస్థలే చ ముకురం పాత్రే జలం విన్యసేత్. ౧౬

శ్వేతమృత్తికా గ్రహణస్థలాని

స్పర్శ స్నిగ్ధ సితాం సువర్ణనిహతాం సాకేతగఙ్గాతటే
శేషాద్రౌ పురుషోత్తమే యదుగిరౌ శ్రీద్వారకామృత్తికామ్
కావేర్యాదిపవిత్రభూమిజనితాం చాదాయ శుక్లాం మృదం
చాశ్వత్థాన్తరదేశ భూమిమనుభిః సంఘర్షయేన్మృత్తికామ్.

ఊర్ధ్వపుణ్డ్రన్యాసః

ఏకీకృత్య యతేతి దిక్సుమనునా చక్రేణ సంరక్ష్య వై
బిభ్రం శ్చక్రచతుష్టయం కనకభం ధ్యాయం స్తథా కేశవమ్
ఫాలే ద్వ్యఙ్గుళ మన్తరాళక మృజం చోర్ధ్వాగ్ర మఙ్గుళ్యఙ్గుళం
విష్ణుర్నామితి కేశవాదిమనుభిః పుణ్డ్రాణి సన్ధారయేత్. ౧౭

శ్రీచూర్ణన్యాసః

ఫాలే చోదరహృత్సుకణ్ఠజఠరే దక్షే భుజే తద్గళే
వామే కుక్షిభుజే గళే చ శుచిభిః పృష్ఠే కకున్మూర్ధని
మృద్భి ద్వాదశనామభి స్సవిరళా న్యూర్ధ్వాగ్రపుణ్డ్రాణి చ
లక్ష్మీద్వాదశనామభిశ్చ రజనీచూర్ణాని సన్ధారయేత్ ౧౮

సన్ధ్యావన్దనప్రకారణమ్

కృత్వా పాణివిశోధనం చ తిలకం శ్రీకేశవేత్యమ్భసా
చాపోహిష్ఠేతి నవాఙ్ఘ్రిభిశ్చ మనుభిస్స్వాఙ్గాని సంప్రోక్షయేత్
అగ్నిశ్చేతి రవేఽస్తగే తదుదయే సూర్యేతి చాచమ్య చ
స్వాహాన్త్యత్ర మధ్యగే గృహపతావాపః పునన్త్వర్చ చ. ౨౦

శ్లో. సిఞ్చే ద్గగ్నితలోదకేన స్వశనుఞ్చాపోదధిత్రావితి
ప్రాణాయామపురస్సరోఽఞ్జలిజలై రర్ఘ్యత్రయం భానవే
దత్వాఽసా వితి మేదినీ న్తదుపరి ప్రావృత్యై చాచామనం
కృత్వా ద్వాదశ కేశవాది సకలాన్నద్గ్రహాం స్తర్పయేత్

ఆసనవిషయః

వ్యాఘ్రే చర్మణి చైలకే కుశయుతే బ్రహ్మాసనే ప్రాఙ్ముఖో
గాయత్రిజపకారణాయ ప్రణవన్యాసాదికంచోక్తవత్

ప్రాణాయామః

కృత్వాఽనామిక వాసహాగ్ని సహితై ర్నాసాపుటా పీడయన్
కుర్యాద్రేచక పూరకోక్తవిహితై ర్ముక్త్వా స్వకం కిల్బిషమ్, ౧౨
పశ్చాద్ధ్యాన సమాహితస్సుభకయుక్తో మన్త్రాణి చోచ్చార్యతాం
స ప్రవ్యాహృతిభి స్సుతారసహితై ర్గాయత్రియాఽన్తే శిరః
ప్రాణాయామ మథైక మగ్నిగుణితే ప్రాహు ర్విధిజ్ఞా ఇదం
సంయమ్యాఖిల వాయుషఞ్చకస్సు శౌచం కుర్యాత్సగర్భత్రయమ్. ౧౩
పశ్చాజ్జగ్ధ్వా మడజ్గమఙ్గుళికరన్యాసం త్రిధైవాచర
న్నాయాత్వేతి చ వేదమాతర మథో చానాహ్య హృత్పఙ్కజే.

గాయత్రీజపవిధిః

గాయత్రీంశతశోఽథవింశమథవాజప్త్వా తథాఽష్టోత్తర
శిమ్మన్నంబుజమిత్రమణ్డలగతం మిత్రేత్యుపస్థీయ తామ్, ౧౪

త్రిసన్ధ్యోపస్థానమ్

పశ్చాదుద్వయ మిత్యనేన యజుషా మధ్యంగతే భాస్కరే
యచ్చిద్ధీతి పతజ్గపాతసమయే భానోశ్చరే ద్వన్దనమ్
ఇన్ద్రాణీనమనం ప్రభాతసమయే సాయం తథా వారుణీమ్
సన్ధ్యాదిగ్వినుతిం దిశాసు మనుతాం తత్తద్దిశం ప్రేక్షయన్ ౧౫
ఇన్ద్రాగ్నియమస్తీలవారుణమరుద్ధన్యేశ్వరాణాం నుతిం
ప్రాచీనః పితృ మాతృ వంశనమనం యామ్యా న్దిశం ప్రేక్షయన్
పశ్చాదుత్తరదిఙ్ముఖోఞ్జలికరః కృత్వోపవీత్యాచమం
నత్వా బ్రహ్మశివేశ్వరాదిసకలా ననే హరే ర్వన్దనమ్, ౧౬

దేవతర్పణమ్

శ్లో. ప్రాణాయామ విధూతనిర్మలమనాః ప్రాతర్జపానన్తరం
కౌరుక్షేత్రమితి ప్రణమ్య సలిలం భూరేతి వ్యాలోకయన్
కూప్యాభ్యాణి చ హేమామన్త్రసలిలై ర్దైవేన తీర్థేన చ
బ్రాహ్మీం భూపతికాదిపఞ్చమనుభి ర్వాణీపతిం తర్పయేత్. ౨౮

ఋషితర్పణమ్

కంఠే సక్తనివీతికోఽథ మునీనాం సన్తర్పయేచ్చార్షకైః
పశ్చాద్వర్గచతుష్టయానథ పితౄన్ తేషాఞ్చ పత్నీరపి

పితృతర్పణమ్

ప్రాచీనీకృతసూత్రబర్హిషకరః పైత్రోదకై స్తర్పయే
ద్భూమం దివ్యసనాగదివ్య సలిలై స్సవ్యన్తదాపస్పృశేత్ ౨౯

బ్రహ్మయజ్ఞవిధిః

ధ్యాత్వా విష్ణుపదాంబుజం శుచిమనా దర్భాసనే ప్రాఙ్ముఖః
పాణిం దక్షిణముత్తరం కృతకరం జానౌ నివేశ్యాఞ్జలిం
ద్యోర్భూమ్యన్తరవీక్షణోఽఞ్జలి యథాకృత్వాఽథ బ్రహ్మాఞ్జలిం
పఞ్చార్ధర్చసమస్తభేదసహితాం గాయత్రి రుచ్చార్యతామ్, త్రిః
జప్త్వా వేదచతుష్టయేషు చతురో నో చేత్త దేకన్తు వా
నోచే ద్ద్వాదశసూక్తకైశ్చ సహితం వేదాది మన్త్రైర్యుతమ్
హీనే పూరుషసూక్తమన్త్ర మఖిలం వేదాదిమన్త్రైస్సమం
కుర్యాన్నిత్య మతన్ద్రితోఽథ నియమః శ్రీబ్రహ్మయజ్ఞాభిధమ్. ౩౦

కాణ్డర్షితర్పణమ్

ఆచమ్యాథ తతః పరన్తు నిగమాన్వైఖానసాం స్తర్పయే
ద్దృక్స్కన్ధాదిచతుష్టయం క్రమపరాః స స్సాంహితీ స్తర్పయేత్
పశ్చా ద్యాజ్ఞికవారుణీతి చ వదన్ సన్తర్ప్య చాచామయే
త్పశ్చాద్గ్రామ ముపేత్య సద్మని నిజే ధౌతాఙ్ఘ్రి పాణ్యాచమేత్

నిత్యోపాసనవిధిః

భార్యాక్షిప్తర మిధ్మదర్భధమనీయుక్తేన్ధనాదీనపి
పార్శ్వన్యస్తపత్రోయకూర్చకరకం తామ్బూల మాజ్యం ఫలం

సన్ధ్యాం హుత్వాచితహోమయోగ్యమఖిలం పుష్పానులేపాక్షతాన్
శాలాయాం వస నిత్యపిణ్డసహితం క్షిప్త్వాజస్రం తతః, ౨౨

శ్లో. నోచేచ్చాశ్వరసి మిశ్రమాత్మని గతం మన్త్రైశ్చలోకానతే
నిక్షిప్యాఖిలలోకపాలనిచయ ఇచ్ఛాభ్యర్చ్య పుష్పాక్షతైః
సాధావేన కరేణమార్జనవిధింకుర్యాద్యథా హోత్రిచ
కూర్చాదిభిః స్త్వవితే ఽయమస్య మయనావికేను ప్రసిక్తైచ్ఛన్నైః.

భస్మధారణమ్

ప్రాతస్సాయమజస్ర యజేన్నిశి ముఖే చాగ్నిం ప్రజానాంపతిమ్
నిత్యం వ్రీహిభి రగ్నిహోత్ర హవిషాహుత్వా పునస్సచయేత్
భూతిస్త్రిలలాటవక్షసి భుజే కణ్ఠే ఋజూ ధ్వాగ్రకం
కృత్వా ప్రోక్షణమాపహిష్ఠమనుభిర్భస్మానులేపాత్పరమ్ ౩౪
యత్తైత్యగ్ని మథో ద్వయేతి చ రవిం కుర్యాత్ప్రిణా మన్త్రయో
రభ్యర్చ్యానల మష్టభోగసహితం త్వాప్రోష్య సంరక్షయేత్
బ్రాహ్మేస్నానకదర్శపూర్ణజుహుయాత్స్థాలీంస్వధాసూక్తవ
న్నిత్యం స్వాశ్రితసూదితేవాతవహే హోమామ్బుం భావయేత్

గద్యమ్ ఇతి శ్రీవైఖానసే జనార్దనాచార్య తనయనృసింహనామ్నా
విరచితే ఽర్చనాతిలకే నిత్యకర్మానుష్ఠానవిధి
ర్నామ పఞ్చమోఽధ్యాయః.

శ్రీ రస్తు.

శ్రీరామచన్ద్ర పరబ్రహ్మణే నమః.

శ్రీ విఖనస మహా గురవే నమః.

అర్చనాతిలకమ్.

షష్ఠో౽ధ్యాయః.

శ్లో. ప్రాతస్త్రీ ఘటికాత్రిముహూర్తో౽థ విధినా స్నాత్వా భాషయన్
దేవద్వారసమీపగస్య మనుభిః కృత్వా ప్రణామాంశ్చరేత్
షడ్ద్వారాధిప దేవతాశ్చ నమనం చణ్డప్రచణ్డాదికాన్
యావచ్చావృతిసంవృతిశ్చ భవనం తద్ద్వారపూర్వం క్రమాత్.

దేవాలయాభిగమనం.

సప్తద్వారపతీన్ విమానసహితం కుర్యాద్విమానే౽పి చ
శిష్ట్యాః శోధితగోలకావరణకే పశ్చాత్ప్రతిదిక్షిణ్యాః
ప్రహ్వోఙ్గే హృదిసంపుటీకృతకరః స్తోత్రాణి హారిం చిన్తయన్
భూమౌ వీక్ష్య పదాత్పదాన్తరమగాజ్జప్త్వా స్మరన్ త్వగ్రతః

ప్రదక్షిణ క్రమః.

ప్రాతః శీతవిమానసద్మని భవాం ఛాయాశ్చ నోల్లఙ్ఘయే
త్సూర్యస్యోదయనే రవే౽స్తసమయే కుర్యాద్విమానాకృతిః,
చ్ఛేవేశాదితదీశపీఠతులసీః మధ్యేన గచ్ఛేన్నహి
ఏవం ద్వాదశ కాదిగ్గజయుతో ద్వారాణాం శిలాఖ్యాన్ తథా, 3

తత్ఫలనిరూపణమ్.

శ్లో. తద్విష్ణోర్భవనప్రదక్షిణవిధిం కుర్యాత్త్రికాలం శుచిః
కృత్వా చాచ్యుతరూప మేక విమలం గచ్ఛే ద్యథాచేప్సితమ్,
పాపఘ్నం సురలోకవాసఫలదం సాలోక్య సామీప్యదం
సారూప్యం క్రమశశ్చ మోక్షఫలదం యుగ్మాదిచార్యాన్తకమ్

కవాటోద్ఘాటనప్రకారః

వైకల్యాద్ధియ శ్చేత భక్తిరహితః సర్వం వృథా స్యాత్ఫలం
ద్వారాధీశ మహాబలశ్చ మణికం నత్వా నిరస్తేతి చ,
చక్రీయస్త్రివశాత్కవాటవివరే సంయోజ్య సంఘట్య చ
ఉద్ఘాట్యైవ కవాటకౌ చ విధినా కుర్యాద్ద్వివేతి స్మరన్. ౫

గత్వాఽభ్యన్తర మచ్యుతస్య మనుభిః సర్వేశ్వర స్త్వద్దశాయ
మ్మద్గీర్త్యేతి చ తస్య పార్శ్వయుగళే దీపాంస్తథోద్దీపయేత్,
పాణౌ పాణిఘట్టనత్రయవశా ద్విఘ్నాని శామ్యన్త్వితి
సంప్రాప్త్యైవ మహేశ్వరం భగవతో మన్త్రైర్బలే నేతి చ. ౬

తీర్థహరణవిధిః.

సుస్నాతస్సుభగోర్ధ్వపుణ్డ్రవిధృతః శుక్లాంబరాలఙ్కృత
స్తస్మై తద్దుహితాదివేది మనునా చారాధనార్థం హరేః,
ఆదానాసయనార్థకైశ్చ విధినా శిష్యే ఘటం దీయతామ్
సో గత్వా తు మహానదీశ్చ విమలాం కూపం తటాకన్తు వా. ౭
వాపీనిర్ఝరపుష్కరాదిసలిలైస్సమ్మృజ్య సంక్షాళ్య చ
తత్కాలే జలజాది నిస్వనయుతం సంశోధ్య వస్త్రైర్జలం,
తస్మిన్నాద్యమభీతి మన్త్రనివహైః కుమ్భం ప్రపూర్యామ్భసా
తద్వక్త్రం వసనాఞ్చలేన సహితం సమ్యూచ్ఛ్య మాల్యాదిభిః. ౮
నాగోదర్యగళే సుమూర్ధ్ని విధృతో చార్ఘ్యాం చ మన్త్రేతి చ
ఛత్రైశ్చామరతాళవాద్యనిచయైశ్చాగ్రోదకం నీయతాం
తద్ద్వారే హరిమన్దిరాన్తర మహాతోస్మేతి మన్త్రం జపన్
తస్మిన్ తోయవిశేషసంచయగృహే ధారాసు సప్తేతి చ. ౯

ప్రోక్షణవిధిః.

అగ్నే వా ఇద ముచ్చర న్నపి ఇద మాప శ్శివేతి స్మరేత్
విలోకి లవంగ చంపక ఘనై స్సంశ్లిష్య సంరక్షయేత్,
మార్జన్యా పవధూత మంత్రనిచయే సంమార్జ్యతాం మందిరం
సంయాగ్రేద్య చ రంగవల్లిరచనాం కృత్వా దినాంతే వనం. ౧

ఉపాలేపనవిధిః.

శ్లో. అమావాజ ముదీర్య పాత్రనిచయం భస్మాదినా శోధయేత్
పాత్రక్షాళన మంబుపూరణ మథో ద్రవ్యాణి సంపాదనం,
నైవేద్యేతి చ సూపశాకసహితం భక్ష్యాదిపాకం హవిః
భక్షాదీ నపి చోష్యలేహ్యసహితం సర్వోపదంశై ర్యుతం,
కుర్యా న్మంత్రపమేతి మేవ విధినా యజ్ఞాధికారోక్తవత్. ౨

ఇతి శ్రీవైఖానసే అర్చనాతిలకే దేవాలయాభిగమన ప్రదక్షిణా
గ్రోదకాయన ప్రోక్షణోపాలేపనవిధి ర్నామ
షష్ఠోఽధ్యాయః.

శ్రీ ర స్తు.

శ్రీరామచంద్ర పర బ్రహ్మణే నమః.

శ్రీవిఖనస మహా గురవే నమః.

అర్చనాతిలకమ్.

సప్తమోఽధ్యాయః.

శ్లో. బిల్వాశ్వత్థపలాశవృక్షరచితే వృత్తే ద్విహస్తాయతే
కూర్మాకారసమన్వితే చ శుభగే ఋత్వంగులోచ్ఛ్రాయతే,
జాన్వేకాబ్ధి మసూనకే చ విమలే పశ్యేః హోకే ర్గౌరవం
స్నానావాహనభూషణాంబరవిధౌ స్థిత్వాఽథవా చార్చయేత్.

ఋషయః —

శుద్ధికార్యాణి

పశ్చాదర్చననామకర్మకరణే పంచాఖ్య శుద్ధేః క్రమం
తేషాం నామ చ శుద్ధికార్యరచనా మస్మాక మాజ్ఞాపయ.

భృగుః:—

స్నానం చేర మథాఽస్యమాత్రనివహం పాత్రాణి చాత్మాఽథా
వహ్నేః పంచ శుద్ధయ శ్చ కథితో హ్యారాధకానాం పురా. ౨
పేకీశోషణదాహనాదిభి రథ స్థానం స తు ద్వారిభిః
మంత్రాణి ప్రణవై ర్విధోక్తవిధినా స్థాప్యాదిభి ర్విగ్రహం
పాత్రాణ్యద్భిసతింత్రిణీరసనకృత్ భస్మాదినా శోధయేత్
శుద్ధీః పంచక మేవ శాస్త్రవిధినా కృత్వార్చనా మారభేత్. ౩

పాత్రన్యాసప్రకారః

విస్తారం పరివారకాం శ్చ విశదం సమ్యక్త్రిపాదే న్యసేత్

సమ్యక్చార్చనయోగ్యపాత్ర మమలం కోణేషు మధ్యే న్యసేత్
స్నానార్థం చ హుతాశనే చ నిరృతే చార్ఘ్యస్య పాత్రం న్యసేత్
పాద్యార్ఘ్యే చ సమీరణే పశుపతే శ్చాచామనీయం న్యసేత్.

శ్లో. ఏతేషా ముపపాత్రతీర్థసహితం మధ్యే చ శుద్ధోదకం
తత్తద్ద్రవ్యసమాయుతం చ విధినా ద్రవ్యాధిపా నర్చయేత్
స్నానార్థం చ నశిత్తమప్సునిరృతే చార్ఘేందు మభ్యర్చయేత్
యక్షం పాద్యసతో యశుద్ధసలిలే చంద్రం తదాచామనే. ౬

అర్ఘ్యపాత్రప్రకారః.

దండాకార మథాపి పాత్రచమకా శంఖం శరాఖ్యం తు వా
తత్తద్ద్రవ్యయుతాన్న దానవిధినా విష్ణ్వర్చనా మారభేత్
కృత్వా శోషణదాహనామృతజనిం కాయస్య సంశోధనం
కృత్వా రేచకపూరకుంభకయుతం సంయమ్య వాయుం క్రమాత్.
ప్రాణాయామపరాయణో ఽథ శుభదం కుర్యాచ్చ గర్భత్రయం
విష్ణో రర్చనకర్మజాల మఖిలం కుర్మేతి సంకల్ప్య చ
త్రిష్టుప్ఛంద ఉదితస్య తస్య చ ఋషిర్నారాయణాఖ్య స్తథా
బీజం తస్య చ రాజపుత్రసహితో నారాయణో దేవతా. ౭
శక్తి స్సూర్యఋచాదిబీజసహితం కాలే తృతీయం స్వరం
ప్రత్యర్థం చ విశేషయోగ ముదితం తస్యైవ చ శ్రీపతేః
స్వాత్మాంతస్థిత మచ్యుతం చ విమృశన్ బ్రహ్మాంతరాత్మేతి చ
ద్యా ద్యాస్సేతి చ మంత్రితస్య శిరసి సర్వాంగులీ స్సన్న్యసేత్. ౮
పశ్చాన్నాశకృతేన ముం చ సహితే కృత్వా శిఖోద్వర్తనం
పశ్చాద్వజ్రనిభే శుభే చ కవచం దేహాయుధానేతి చ
ధృత్వా శంఖసుదర్శనం చ కరయో ర్మంత్రాత్మముద్రా హరేః
కుర్యాదస్త్రయుగే చ నేత్రయుగళే సోమార్కయో ర్మండలం.
అంగుష్ఠాదికనిష్ఠకేషు చ న్యసేత్ తత్రాబ్భరణ్యాదికం
గాయత్రీ మపి వైష్ణవీ మనువదన్ దిగ్బంధనం కారయేత్
తత్రాత్మోరసి రాజవక్షస్థిత మథో శ్రీవిష్ణుబీజం న్యసేత్,
హృత్పద్మాశ్రిత మచ్యుతం చ విధినా ధ్యాత్వాఽతిరస్మిన్నితి.

స్నపన ప్రకారః

పూజాయామను శంఖచక్రసహితాం హారాదిభూషాన్వితాం
శ్రీవత్సాంకితవక్షసం హరిమితి స్సంచింతయస్యాం తనుం
నిర్మాల్యం పరిహృత్య చాహమితి వై కోటీరభాండే స్థితం
సేనేశాయ సమర్ప్యచాస్య మహిషీం శ్రీభూమిసంస్తారితం.

అర్ఘ్యాది సమర్పణ విధిః

శ్లో. పాద్యం శ్రీనివదేతి పాదయుగళే శన్నేతి మంత్రాచమం
తస్యోపాత్తనివేశితే చ శుభదే వస్త్రేణ సంఛాదితే
త్రైలోక్యార్తనకారణా గృహనరే మత్తే ప్రణాద్విష్ణ్వితి
అన్నాద్యేతి చ దంతధావనముఖం మన్త్రేణ గండూషణం
తాంబూలంముకురం చ గన్నన మతో తత్సమర్య సంస్నాన్
తైలం వైష్ణవమంత్రతోథ మధన కేశాదికం శోధయేత్
అష్టమ్యాం చ చతుర్దశీ చ నవమీ పర్వస్వయే ద్వాదశీ
త్రైలోక్యార్తనదంతధావనవిధిం వర్జం సదా విష్ణవే ౧౩

ప్రాసాదోత్తరపార్శ్వగే చరుచిరే పుష్పాదినాలంకృతే
నిత్యోపాసనకుండలేఽధిసద్రుమే స్నానావటే శోభనే
స్నానార్థాయ చ విష్టరే ఉపనయే న్మంత్రం ప్రతద్విష్ణ్వితి
తస్మిన్ విష్టరసంస్థితం చ మనునా పాద్యాచమానాదిభిః ౧౪
శోమారోపణతన్యహం చ కుశుతాత్ పుష్పైశ్చధూపాక్షతైః
కృత్వా చోష్ణయుతైశ్చ భూరిసలిలైశ్శుద్ధైస్సుగంధాన్వితైః
పశ్చాత్తైలనివారకైః పరిలిఖేశ్యాంగేన సంశోధయేత్
పాత్రే ప్రస్థమితేన దుగ్ధనివహం మంత్రేన మోవేతి చ ౧౫
గంధం భూరితి రాత్రిచూర్ణసలిలం మంత్ర స్సినీవేతి చ
శుద్ధోదం ఘనమల్లిచంపకయుతం వారి శ్చతస్త్రీతి చ
తైలాజ్యం శుచిదుగ్ధగంధరజనీశుద్ధోదకై శ్చ క్రమాత్
చూర్ణోద్వర్తనకస్త్రధాత్రి సలిలం యజ్ఞాభిక్తాహోక్షవ్రతత్. ౧౬

సహస్రధారాసేక విధిః

శ్లో. శంఖాగ్రేణచ సర్వగంధసహితం తీర్థం వహన్ హస్తయోః
మాల్యావేష్టిత మిందిరాపతిశిరోభాగే జలం స్రావయన్
పాత్రే కాంచనశంఖపంకజనిభే ధారాసహస్రైర్యుతే
సూక్తైర్వైష్ణవపౌరుషైశ్చ శకునైః సించేదిషేత్వేతి చ
అగ్నిర్మూర్ధ శాంతినామకనివహైః ఋగ్వేదపారాయణైః
వాద్యైః కాహళశంఖమంగళరవైః ధారాభిషేకో భవేత్
వస్త్రైస్సంతతస్నాత్రైః పురాణవసనైః శుక్లైః సుగంధాన్వితైః
వాస్త్రైర్హ్యాపరిమండితా మధ్వవాదైః రంగేచ పూర్వోత్తరే.

భూషాసమర్పణ విధిః

విష్ణోస్సస్యాకీర్య కేశానిచ ముఖం సంమృజ్య సంశోష్య చ
జీవస్థాననివేశితాసనవరే సంస్థాపయేద్భూరసి
అంగోద్వర్తనవస్త్రచాపనయేత్తా మిత్రేతి మంత్రేణ సదర్భ
ముత్తేనామ ముదీర్య వస్త్రయుగళం సూక్ష్మం దదేద్విష్ణవే,
కోటీరాంగద హారనూపురముఖా భూతేతి మంత్రం వదన్
గ్రాహ్యాశ్వం సూత్రపవిత్రదానవిధౌ అగ్నిం పవిత్రేతి చ
కారుణ్యామృతసాగరం గుణనిధిం చాగ్రే సుసంస్థాప్య చ
తేజోభ్యా మమ్యాంచ సుమహత్ శ్రేరాశ్రితం చార్చితాం.
శ్యామాకైర్హరిపత్రపద్మసహితైః దూర్వాగ్రయుక్తైర్జలైః
పాద్యాః శ్రీణేప దేతి పాదయుగళం శ్చాజానుసంక్షాళయేత్
ఏలాకోశలవంగ వాసితజలైః తక్కోలయుక్తైశ్శుభైః
దద్యాద్దక్షిణపాణిపల్లవతలే శన్నోతి చాచామనః. ౨౧
జాతీచంపకమల్లికా చ తులసీ పున్నాగ కేందీవరైః
కల్హారైః శ్శతపత్రపద్మరజితై ర్నానావిధైర్దామభిః
తద్విష్ణోః పరమం పదేతి శిరసి శంఖేతి బాహ్వోరసి
త్రైకాల్యోచితపత్రపుష్పనిచయే త్పుష్పేణ మర్చ్యంపయేత్. ౨౨
మాంసీచందన కోష్ఠకుంకుమఘనైః హ్రీవేరలక్షాకకైః
గంధైశ్చాగరుయోజితైశ్చ వసుధా మాభ్యర్చ్య పుష్పాంచితైః

తద్విప్రాసయమేతి గంధనిచయం చాంగేషు సంలేప్య చ
కస్తూరీఘనసారకుంకుమరసైః పుండ్రాణి సంధారయేత్. ౨౩

శ్లో. గుగ్గుల్వాగరుకోష్ఠవాససహితం చోశీరకం చేక్షుజం
సద్యో గోఘృతమాక్షికస్య సహితం పాత్రే నతే ప్రక్షిపేత్
ధూపేభ్యర్చ్య బృహస్పతిస్తు సపరోమాత్రేతి మంత్రం పఠన్
నాసాగ్రే వినివేశ్య తస్య పరితో సంధూప్య చాఘ్రాపయేత్.

కార్పాసైః కృతతంతుభిః కమలకైః కర్పూరవల్ల్యాయుతైః
దీపాంగో ఘృతవర్తికాం శ్చ కపిలాదిపాక్తపాత్రే శుభే
విష్ణుః కర్మ ముదీర్య చాన్యకపర శ్చక్రేతి మంత్రం పఠన్
ప్రాదక్షిణ్యవశాచ్ఛిరోక్షిభుజయోస్త్రిర్భక్తియుక్త్యా సందర్శయేత్

సిద్ధార్థం కుశమాష పుష్పతిలం తోయం దధి క్షీరకే
త్రిర్ద్వేంద్రియ మిత్యుదీర్య సఘృతం దృశార్ఘ్య మాచామనం
ఆదౌ పంచదశైకవింశే మథవా వైమానకుంభాకృతిః
పంచాశా న్నవతీశతైః స్నపసుభిః యుక్తాం క్రమాద్దర్శయేత్.

సింహశ్రావణపౌర్ణిమా యది తిథౌ దర్భాన్ విరించేతి వై
చాహృత్యాఖిలతారకాఖ్యగణకైః కూర్చాకృతిం వర్ధయేత్
ప్రాగగ్రం పదకంజయో శ్చ విపరే సంయుక్తసూత్రం వహన్
సంధార్య ధ్రువకౌతుకార్చనవిధౌ సంబంధకూర్చా న్యసేత్.

అర్చాకల్పవిశారదైః సువిహితాన్ భోగాం శ్చ నానావిధాన్
ఆహృత్యాఖిలతస్య చాన్వసవిధిం దాతుం మహావిష్ణవే
మానాతీతకుశాన్ విహాయ గ్రథితం స్యాత్ స్నపనే శాన్వీ.
కూర్చానాం భుజలోచనాంఘ్రియుగళే సంయుక్త మేతిన్యసేత్.

పూర్వం కౌతుకవిగ్రహే విరచితం స్నానాదిభోగాగమే
నద్దే మూల ముపాశ్రయం త్వనుదినం సంబంధకూర్చోపరి
సాలగ్రామశిలార్చనాత్రవిహితా హీనే చనాన్విగ్రహే
సర్వే విగ్రహశూన్యకే యది సదా తన్న్యాసముస్థాన్వరే, ౨౫

బేరేషు పంచేష్వపి యత్ర యత్ర
ప్రోక్తోపచారాఖిల వైభవాశ్చ
సర్వం ప్రజాహ్యాశ్రిత మేవ నిత్యం
కూర్చోపరిష్టాత్ పథి మూల బేరం

శ్లో. ప్రాగ్ద్వారం యది పశ్చిమం చ భవనం ప్రాగగ్రకం సన్న్యసేత్
ద్వారే చోత్తరదక్షిణం యది తదా కూర్చం తదాచాగ్రకం
తిష్ఠన్నచ్యుతపీఠికార్చనవిధిం పీఠేషు విష్ణ్వర్చయేత్
ఆసీనే శయనేఽచ్యుతాంఘ్రిపరితః ప్రాసారితే చార్చితాత్. ౩౦

పూర్వం చాచ్యుతపాదయుగ్మవివరే శ్రీవిష్ణవేతి బ్రువన్
పశ్చాత్పౌరుషసత్య మచ్యుత మహాదిక్షు క్రమా దర్చయేత్,
ఆగ్నేయాం కపిలం చ నైరృతిదిశే యజ్ఞం చ సంయోజయేత్
పశ్చాదచ్యుతపీఠ మారుతదిశి నారాయణాయేతి చ. ౩౧

పుణ్యాహేతి చ శాంకరేఽర్చనవిధి ర్వ్యాహ్యాననా నర్పయేత్
వారాహం నరసింహ వామన మథో త్రైవిక్రమం దిక్షు చ
సౌభద్రేతి తథాఽనలేని ఋఋతే దత్వా సితాత్మేతి చ
సౌగంధేచ సుశీతలే చ పవనే సర్వోద్వహాయేతి చ, ౩౨

సర్వం పూర్వమథోర్ధ్వ శాంకరదిశి విద్యేశ్వరాయేతి చ
ఏతాన్ బాహ్యముఖాన్ సమర్చ్య విధినా పుష్పైరఖిలాఖ్యావృతా
ఇంద్రాదీనపి దేవతాన్ప్రితముఖాన్యత్రార్చ్య తత్తత్ స్థలే
పశ్చాత్కౌతుక పాదయోశ్చ పరితో దిక్షు సమాభ్యర్చయేత్.
సౌభద్రం చ మహాత్మకం చ పరితో రామేతి పుణ్యేతి చ,
సర్వాయేతి తదా నలేష్వగంధం నీలే సుఖేతి బ్రువన్
వాయవ్యాం సంవహమీశకైశ్చ సువహం బాహ్యాననానర్చయేత్
అగ్రేఽభ్యర్చ్య శివం చ పశ్చిమదిశి విశ్వేతి సౌమ్యార్చయేత్.
పూర్వే మిత్రసమర్చనం చ కురుతే అత్రింశ్చ సౌమ్యార్చయేత్
వాయవ్యాదిసనత్కుమారసనకానంతే సనాంతేతి చ
నైరృత్యాం చ సనందనార్చనమథో బాహ్యేక్షణానర్చయేత్
దేవేశార్చితలోచనానపి యథా స్థానేషు దిక్పాలకాన్. ౩౩

శ్లో. మార్కండేయసమర్చనం త్వదహరే న్యస్తేక్షణం దక్షిణే
వామే చైవ తథావిధం భృగుమునిం పుష్పాదిభిశ్చార్చయేత్
అన్యోన్యార్పితలోచనం విధిశివౌ భిద్యా మవాచ్యోత్తరే
ద్వారావాచి రుదీచి వీక్షితముఖౌ దాతా విధాతారకౌ. ౩౬
యామ్యే న్యస్తపద స్తథోత్తరశిరో ధ్యాయేత్ భువంగోముఖం
యామ్యేన్యస్తశిర స్తదోత్తరపదోఽప్యుత్వేపతంగాఖ్యకః
పూజ్యౌ షట్టికయో రథోర్ధ్వనయనౌ వంగాపతంగాఖ్యకౌ
తద్వారార్పితశంఖయో శ్చ పతిరంతశ్చోత్తరే వారుణమ్. ౩౭
తత్పీఠార్చితదేవతావిధిశివౌ ధాత్రాదిషడ్దేవతా
విష్ణోః పార్శ్వసమాశ్రితౌ మునివరౌ యే తే క్షణాకాంక్షిణః
తల్పంకం చ ధ్రువం విమాన ముదకం తన్నాళికం కూర్చకం
అర్కాణపంకజవద్విభాతి సతతం స్నానోత్సవాది శ్చ్భదః ౩౮
కాసారం జలజాసితేవ సతతం గర్భాలయం రాజతే
తస్మాత్కౌతుకవిగ్రహార్చనచయం మూలం ప్రసర్పత్యహో
గర్భద్వారసురక్షితం చ మణికం సంధ్యాతి దేవోత్తరే
ద్వారే న్యస్తకటాక్షవీక్షితముఖౌ ప్రాగాననా నర్చయేత్. ౩౯
తత్తద్వార కటాక్షవీక్షణ ముఖోద్దంతావ సంసిద్ధితం
సంగృహ్యాచ్యుతపుష్పగంధనివహైర్ద్వారే సమాభ్యర్చయేత్,
మధ్యే దేవనిరీక్షితం చ గరుడం శ్రీభూత మైంద్రం ముఖం
తస్యైవోత్తరపార్శ్వత శ్చ విధినా సేనే సమభ్యర్చయేత్. ౪౦
దీపోద్దీపనధూపపాత్రినయనం తాంబూల నీరాంజనం
మాలాదర్పణచామరవ్యజనకా వాచార్యహస్తేఽర్పణం
తద్ద్వారస్థితసర్వపార్షదగణా ద్వారాణి దేవార్చనం
శిష్యై రేవ తు కారయే దితి భృగుః ద్రవ్యాదిదేవార్చనం. ౪౧

ఇతి శ్రీవైఖానసే జనార్దనాచార్యతనయ నృసింహనామ్నా
విరచితే అర్చనాతిలకే నిత్యార్చన విధి ర్నామ
సప్తమోఽధ్యాయః

శ్రీ ర స్తు.

శ్రీరామచంద్ర పర బ్రహ్మణే నమః.

శ్రీ విఖనస మహా గురవే నమః.

అర్చనా తిలక మ్.

అ ష్ట మో ఽ ధ్యా యః.

అర్చనాకాలేదర్శనే యోగ్యః.

భృగుః:—

శ్లో. మత్తోన్మత్తపిశాచపంగుబధిరాన్ మూఢాంగహీనా నపి
పాషండాన్ ప్రతిలోమదీక్షితదురాచారాదిరిక్తాంగకాన్
జాత్యంధాన్ గురునిందకాంశ్చ కులటాన్ విప్రత్రయానందకాన్
చండాలాన్ సఖకేశనాశరహితాన్ నోవీక్షయే దర్చనే. ౧

ఏతేషా మపి వీక్షణం యది భవేదర్చా వృథా స్యాత్తదా
తస్మాద్ద్వారముఖం పిధాయ వసనే నాచ్ఛాద్య నీచ్ఛిద్రకం
స్నానే వస్త్రహవిర్నివేద్య సమయే యానాదినాం రోహణే
యానాదా వవరోహణే చ శయనే కుర్యాత్పటాచ్ఛాదనం. ౨

పాత్రన్యాసః.

కాంస్యే తామ్రేకాంచనే రాజతేవా
వ్యక్తేపాత్రేవర్గపాదేఽథపీఠే
అగ్నిస్థానం నైరృతేచార్ఘ్యపాత్రం
వాయౌ పాద్యం చాచమంచోదధీనే. ౩

మధ్యేశుద్ధం చోపపాత్రేసమేతం
సూక్తద్రవ్యైః సంయుతాని న్యసేయుః
మధ్యేపాణిం పాదమూలే పవిత్రం
సావిత్ర్యాఘ్యం సర్వపాత్రేషు పూతాం. ౪

దండాకారం చాథవా తత్ర కుర్యాత్
దృష్ట్యైవ్యక్తం తోయజాం వాశరాఖ్యం
అర్చాయోగ్యం చాఖిలం ధూపదీపం
సంగ్రాహ్యాగ్రే చార్చనా మారభేతామ్

ధ్యాన ప్రకారః

శ్లో. ప్రక్షాళ్యాక్షతపుష్పతోయహరితం కూర్చాం తులస్యా దళం
శంఖ పాత్రేచ కౌతుకస్య పురతో హ్యావాహనార్థం న్యసేత్
విష్ణుర్దక్షిణవిష్టరే చ శుభదే బ్రహ్మాసనే సంస్థితో
ప్రాణాయామపురస్సరో స్వహృదయే ధ్యానం సమావేశయేత్ ౫
హృత్పద్మాంతరకర్ణికోపరిలసత్సూర్యేందువహ్న్యాసనే
తస్మిన్ చిన్మయమిందిరాపతి మజం తేజోమయం భావయేత్
కృత్వా చాత్మమతిం నిశాంతసదనే దీపో యథా నిశ్చలో
నాసాగ్రార్పితలోచనస్య హృదయం స్మృత్వాతసూక్తం జపేత్ ౬
సారం సర్వగురుప్రణామసహితం కుర్యాత్కరన్యాసకం
సర్వాంగేషు చ మాతృకోక్తవిధినా శ్రీకేశవాది న్యసేత్

మాతృకాదిన్యాసః

పశ్చాత్తాని బిన్దునాదసహితం చాన్తర్బహిర్మాతృకాం
పశ్చాద్బీజాక్షతదఙ్గమాతృసహితం చైకాక్షరాదిం న్యసేత్. ౭

కౌతుకాద్యావాహనక్రమః

పాణిన్యాసవిధిం వినాఽత్ర సకలం కుర్యాత్తథా విష్ణవే
కుర్యాదచ్యుతమూర్ధ్ని హృత్పదయుగే లోకత్రయం విన్యసేత్
స్వర్లోకం శిరసి న్యసేద్ధృది భువో లోకం భువి పాదయో
ర్భ్యం బీజం పదపద్మయో శ్చ వివరే శ్రీవిష్ణుం బీజం హృది
ఓంకారం శిరసి న్యసేత్తదఖిలం భూషాస్త్రవస్త్రాన్వితం
ఉద్ధృత్యాక్షతపుష్పకూర్చసహితం నేత్రే కరాభ్యాం వహన్
భోగార్థం స్నపనోత్సవాదిషు తథా ఛాయాంతు భగవానితి
కూర్చేనామృతబిన్దునా సహజలే నావాహయే న్మూర్తిభిః ౧౦

సృష్టిస్థితిసంహృతిన్యాసః

ఋషయః—

శ్లో. స్థిత్యుత్పత్తిలయస్వరూపవివరం న్యాసస్థలం వైభవం
బేరాణాం వినియోగభేదమఖిలం సర్వం విభో వ్యుచ్యతామ్,

భృగుః—

నాభౌమూర్ధ్ని చ పాదపఙ్కజయుగే ప్రోక్తశ్చ సృష్ట్యాహ్వయం
లోకానాం మూర్ధ్ని చ నాభిపఙ్కజదళే పాదే స్థితిన్యాసకమ్.
పాదే నాభిసరోరుహే చ శిరసి న్యాసశ్చ సంహారకం
చాసీనస్థితశాయనేషు చ హరేర్న్యాసక్రమాత్కారయేత్,
తస్మిన్నేవ తు కౌతుకోత్సవబలేః స్నానే తదావాహనం
కృత్వా చార్చనమారభేదితి భృగుః కేచిద్వినైవేతి చ ౧

రూపధ్యానమ్

హేమాభం తరుణార్కసన్నిభముఖం పీతాంబరాలఙ్కృతం
చక్రాంభోజసరోరుహాశ్రితకరం మన్దారమాలాన్వితం
కోటీరాఙ్గదహారనూపురయుతం శ్రీరాజమన్త్రాత్మకం
భక్తానీకజనార్దనం స్మితముఖం శ్రీభూసమేతం భజే. ౧౩

అర్చనం.

అస్త్రేణేతి చ విష్ణుసూక్తనిచయే మన్త్రం చతుర్థే పదే
దాసీనాయ చ విష్టరం మృదుతరం పుష్పైః కుశైర్వాసనం
ఆసీనాయ చ విష్ణవేఽర్చకముఖం విశ్వాధికానామితి
ఆయాసాదుపయాన్తమచ్యుతమజం సమ్యాన్యసూక్తైస్తథా. ౧౪
శ్రపత్రం తులసీదళం పదయుగే దద్యాన్నమోమేతి చ
పాద్యం త్రీణి పదేతి పాదయుగళే శన్నేతి మన్త్రాచమం
తద్విష్ణోరితి పుష్పదామనిచయం గన్ధాక్షతైస్సంయుతం
తద్విప్రాస ఇమేతి గన్ధనివహం ధూపం పరోమాత్రయా. ౧౫
విష్ణోః కర్మ ఉదీర్య దీపనిచయం త్రిర్దేవ ఇత్యర్ఘ్యకం
పశ్చాదష్టవిధార్చనశ్చవిధినా స్నానాదిషట్కైర్యుతం
తత్కాలే యతిభిర్నివృత్తమతిభిస్సానన్దబాష్పేక్షణై
ర్దృష్టోఽత ద్విధ మార్గమజ్జనిపుణైస్సంసేవ్యతా మాత్రవై. ౧౬

ఆకాశగఙ్గోదకప్రదానమ్

శ్లో. భృఙ్గారే సజలే విశేషకుసుమై ర్గన్ధాక్షతైః పూజ్య చ
శిష్యస్తం బిభృయా త్స్వనేత్రశిఖరే ధారాసు కుర్వఞ్ఛనైః
అణ్డాంతర్వ్యవరా ద్వివిగ్గతవియద్గఙ్గేతి మత్వా హృది
తే నైవోచితపాద్యమాచమనకం సూత్రోక్తవత్కారయేత్.
దేవస్యాననపాణిపాదయుగళం మిత్రేతి సమ్మార్జయే
ద్ఘణ్టావల్లకితాళగానవచనైః పత్రైశ్చ నానావిధైః
పుష్పైర్గన్ధసుధూపదీపనిచయంచార్ఘ్యంతథాఽఽచామనం
పూర్వోక్తైర్మనుభిః సమస్తవిభవైః సన్ధియుతాం శ్రీపతేః. ౧౮

కుంభదీపలక్షణమ్.

హైమం చోషకపూరితఞ్చ కలశం వక్త్రం పిధానాన్వితం
వృత్తాకారఘటేవ శోభితమథోవృత్తఞ్చ పఞ్చాఙ్గులం,
తత్కర్ణఞ్చ కలాఙ్గులో * * * చోష్ఠం చతుర్భ్యాన్వితం
తస్యాశ్చోపరి చాష్టపత్రసహితం పద్మం సనాళాన్వితమ్ ౧౯
తన్మధ్యే నవపఞ్చచైక మథవా వర్తీశ్చ సంయోజయే
న్నాళే కాపిలసర్పిషా చ విధినా దీపం సమారోపయేత్
వారాహం నరసింహవామనమథో త్రైవిక్రమం దిక్షు చ
తన్మధ్యే శ్రియమర్చ్యగన్ధకుసుమై ర్ధూపైశ్చ దీపై రపి. ౨౦

శదీపదర్శనమ్

శుభ్రజ్యోతి రుదీర్య పాణియుగళేనోద్ధృత్య నీరాజనం
ప్రాదక్షిణ్యవశేన మూర్ధ్ని వదనే వక్షః స్త్రిరావర్తయేత్
తద్దీపస్యతు వీక్షిగా దపి సదా శ్రీపుష్టిశాన్తిర్భవే
దర్ఘ్యాచామ మథాస్యపాదయుగళం వస్త్రేణ సంశోధయేత్.

మాత్రాదానమ్

మాత్రాద్రోణమితం తదర్ధ మథవా శాల్యాద్యభావే స్తణ్డులై
స్తస్యార్ధై స్తిలై ర్యుతైస్తు సఫలం తామ్బూలహేమాన్వితం
సన్ధార్యాచ్యుతదక్షిణమ్ వరకరం తస్యార్చక స్యార్చనం
తస్యాంసోమ ముదీర్య గాం సకనకాం దద్యాత్కరే సోదకమ్.

మధుపర్క ప్రదానమ్

శ్లో. దధ్యాజ్యేక్షురసాపదుగ్ధనివహం మధ్వాదిసంయోజితం
పాత్రే కాఞ్చనరాజితే చ శుభదే సర్వం సమం యోజయేత్
స్పృష్ట్వా యన్మధునో మధవ్యమనునా సందీయతాం శ్రీపతే
స్నాజ్ఞం బహుమగ్ధదోహశుభగాంగాముచర్కాయార్పయేత్
ఛత్రైశ్చామరతాలవృన్తవిచరైర్నానాగోశ్వతాకుట్యాధ్వజాః
శ్రీవత్సాదికమఙ్గళాష్టక మథో చక్రాదిపఞ్చాయుధాః,
దేవస్యేతి చ సార్విమారుతి కదా చాష్టాదరై ర్ద్వాదశైః
సంవక్షేతి చయం తతో౽స్త్యపురతో భూమానసో ఽగ్నేతి చ. ౨౮

వేదాదిపఠనమ్

వేదానాఞ్చ పురాణసూత్రకరుణాం జ్యోతీంషి గానాదికం
ఏవం సర్వమశేషకఞ్చ మనుభిర్భృగ్వాదిశాస్త్రోక్తవత్
ప్రచ్ఛన్నాభ్యపటం విధాయ సుదృఢం సంశోధ్య తన్మాత్రతః
పశ్చాత్పూతజలేన చోక్తమనునా సంప్రోక్షయేన్మాదిరమ్.

ఇతి శ్రీవైఖానసే జనార్దనాచార్యతనయ నృసింహనామ్నా
విరచితే అర్చనాతిలకే ఆవాహనార్చనాలఙ్కా-
రాదివిధి ర్నామ అష్టమో౽ధ్యాయః.

—o—

శ్రీరస్తు.

శ్రీరామచన్ద్ర పరబ్రహ్మణే నమః.

శ్రీవిఖనస మహా గురవే నమః.

అర్చనాతిలకమ్.

నవమోఽధ్యాయః.

మణ్డలమ్.

శ్లో. నైవేద్యార్థ మథార్చనాపీఠనికటే సంప్రోక్ష్య చాస్త్రేణ తం
కృత్వా మణ్డల మమ్బునేచన వశా న్మన్త్రై రథావేతి చ
ఆమావాజ ఇతి బ్రువంశ్చ హవిషాం పాత్రాణి సంస్థాపయే
దాజ్యస్రావణసూర్య పూజనమథో సర్వేషు కుర్యాత్క్రమాత్.

హవిఃపాత్రాసాదనమ్

కర్మాన్తేదాయు చ పాచితఞ్చ హవిషాం శ్రీవిష్ణుగాయత్రియా
దేవస్యేతి చమన్త్రితో ఘృతయుతం పాత్రేషు సంస్రావయేత్
తస్మిన్కాపిలగోఘృతఞ్చ బహుళం యత్తే సుసీమేతి చ
తస్మిన్ భద్రితనాళికేరకదళీగాళం రసాలాన్వితమ్,

హవిర్విశేషాః

మాషాన్నసూప మనేక శాకసహితం సర్వోపదంశైర్యుతం
మాద్గం యావకపాయసఞ్చ కృసరం దధ్యోదనైస్సంయుతం
సన్న్యస్యాఖిలసారపూరితమహాపాత్రం త్రిపాదోపరి
పాత్రస్యోపరి సన్న్యసేచ్చ తులసీం నారాయణాయేతి చ. 3

పృథక్పాత్రకల్పనా.

మూర్తీనాం వినివేదనార్థ మథవా పాత్రం పృథక్కల్పయే
దేకం వా విభజే త్తదేవ విధినా చాత్మార్థ్యయజ్ఞోక్తవత్

శ్లో. పాత్రాణ్యేక మనేక మేవ మథవా గాయత్రియాఽభిమన్త్ర్య
పాత్రాణాం పరిషేచనస్య సమయే సర్వాన్ సమ్యక్ [illegible] [illegible]

[illegible]

నైవేద్యం [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] క్రమా
[illegible] [illegible] సుఖారితిపా [illegible] దద్యా [illegible] చ
[illegible] ఘృతపాయసస్య సలిలం గౌర్యాంయవాన్నం క్రమా
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]. [illegible]

[illegible]

నానాపాకవిశేషభోగసహితం దద్యా [illegible] [illegible]
దేవా [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
నా [illegible] దయాని [illegible] వివిధా [illegible] [illegible] చ
[illegible] [illegible] [illegible] తదాత్రివిష్ణుగాయత్రియా. [illegible]
[illegible] చోష [illegible] విపిధం దద్యా [illegible] [illegible]
సర్వేషాంచ నివేదనాత్ప్రసమనః [illegible] నైవేద్యకం
నైవేద్యేచితి నా [illegible] సనా [illegible] తథా
[illegible] [illegible] [illegible] సకలం [illegible] [illegible]. [illegible]

[illegible]

[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] యథా [illegible] [illegible] ముక్త్వా
[illegible] వేదనవిధిం [illegible] [illegible]. [illegible]

[illegible]

పాత్రింపృథ్వ [illegible] [illegible] సర్వం [illegible]
భానో [illegible] తు పూర్వ [illegible] రాత్రౌ తు [illegible] [illegible]
ప్రాతః స్నాత [illegible] [illegible] దినావసానం
[illegible] [illegible] ముకగతం [illegible] చ నైవేద్యకమ్. [illegible]

[illegible]

నైవేద్యే తు మ [illegible] [illegible] క్రిమి [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]

శ్లో. ఆఘ్రాతం వరగోవృషాశ్వమహిషీమార్జారమూషాశితం
వశేషా ముషిభాగ్నభిన్న పతితం దేవాయ నాహార్యం విదుః. ౧౧

పానీయతర్పణమ్

తత్త్వాది వ్యపి పశ్య పక్వాహితం చాత్యుష్ణశీతాత్యయం
పానీయం త్వం సుశీతళం త్వం శుభదం పర్యాపితేః శోభనం
పాత్రే కాఞ్చనరాజితే చ హరయే దద్యాదిదం వైష్ణవం. ౧౨

కరాదిప్రక్షాళనమ్

తత్త్వార్థే ద్యప్పవమన్త్రితం చ శుభదం కుర్యాత్కరప్రక్షాళనం
పశ్చాద్వక్త్రవిశుద్ధయే శుచిజలైః గణ్డూషణం ద్వాదశ
కృత్వా దాచమనం చ కన్న ఇతి చ కస్తూరికాలేపనం
మన్త్రద్రవ్యక్రియాహీన మఖిలం సర్వం క్షమస్వేతి చ. ౧౩

ముఖవాస ద్రవ్యాణి

పశ్చాదహం ముఖవాసనం చ శుభదం లక్ష్మీపతేః ప్రీతిదం
శీతాభ మ్రమహదాఖ్యపిప్పలిదళైః మూలాగ్రసంశోధితైః
త్యక్త్వా తస్య శిరశ్చ [illegible] శుక్లాంశుకై
శుక్తిచూర్ణవిలేపితైశ్చ శుభదైః పూగీఫలైశ్ఛిద్రితైః ౧౩

ముఖవాస ద్రవ్యాణి.

జాతీకోశకపూరతులుజసహితైః శ్రీనారికేళాన్వితైః
తక్కోలైశ్చ ఘనసంయుతైశ్చ శుభదే పాత్రే వినిక్షిప్య చ
సమ్యక్కల్పిత విచక్రమేతి మనునా పశ్చాద్యుతేత్రీతి చ
దేవేశాయ నివేదితే యది తదా విష్ణోః పదం గచ్ఛతి: ౧౪

సర్వేషామేకపాత్రస్థహవిర్నివేదనపక్షః.

హవిర్యద్యేకపాత్రస్థ మాత్మీయాతే జుహోతి వై
ప్రాణాదీనాం చ పశ్చాత్కాం విష్వక్సేనాం తథైవ చ. ౧౫
తత్రైవ కౌతుకాదీనా మేకపాత్రే నివేదనమ్.
ఉత్సవస్నపనాదీనాం స్థానం గర్భగృహాద్బహిః ౧౬
నివేదనం చైకపాత్రే అన్యత్ర చ పృథక్ పృథక్
బహుపాత్రాణ్యలాభే వా సర్వేషాం చేద్ధవిషా మపి. ౧౭

శ్లో. ఏకపాత్రహవిఃపూర్ణం విశ్వక్సేనపారదా
హవిర్నివేదనం కుర్యాత్తత్తదంశం పృథక్పృథక్, ౧౮
శ్రీభూమిభ్యాం మునిభ్యశ్చ ధ్రువబేరనివేదితం
కౌతుకే వినివేద్యన్తు తత్తద్ద్వ్యోశ్చ సమ్మితమ్ ౧౯

పరివారనివేదనప్రకారః

భద్రాసనస్య కింభోశ్చ పృథక్పాత్రే నివేదయేత్
ధ్రువకౌతుకయోశ్శేషం శేషశ్శేషాశనాయ చ ౨౦
మూగుతి ప్రభృతీనాఞ్చ ఉత్సవానినివేదితమ్,
విష్ణ్వాదికౌతుకాదీనాం తత్తద్ద్వ్యో స్సమర్పయేత్ ౨౧
ధ్రువబేరస్య నైవేద్యం కౌతుకస్యోత్సవస్య చ
స్నపనస్య బలేస్తీర్థ శేషాణాం నివేదయేత్ ౨౨

ఇతి శ్రీవైఖానసే జనార్దనాచార్యతనయ నృసింహనామ్నా
విరచితే ఉత్సవాదిలకే హవిర్నివేదనం నామ

నవమోఽధ్యాయః

శ్రీరస్తు.

శ్రీమాయుక్స్వరూపపర బ్రహ్మణే నమః.

శ్రీవిఖనస మహా గురవే నమః.

అర్చనా తిలకమ్.

షష్ఠోఽధ్యాయః.

నిత్యహోమ ప్రధానం.

శ్లో. వక్ష్యే హోమవిధిం చ నిత్యమఖిలం భృగ్వాదిభిశ్చోదితం
విష్ణోర్దక్షిణ ... తథా నిత్యాగ్నికుండాన్వితే
ఆగ్నేయ్యాం పచనాలయే ... గతే భల్యాచవే వా శుభే
ఆజ్యస్థాపనపీఠికా ... త్వా హోమపతే వా నతే ౧

హోమద్రవ్యాణి.

దేవేశేన నివేదితే చ హవిషో భాగే చతుర్థే శుభే
ఆజ్యం సాంశుతపుష్పగన్ధకలశం కూర్చం సతోయం న్యసే
దాచమ్యార్చకవిష్టరోపరి మనుత్వం యోజ్య సంకల్పయే
ద్ధోమార్థం సమిధస్థితం తు శిఖినం చోపావరోహ్యేతి చ ౨

షడుపచారాః.

సర్వైస్తైర్జలమిశ్రితోఽస్య పరితశ్చేన్ద్రాదిదిక్పాలకా
నగ్నేర్వార్చ్య చ పుష్పగన్ధసలిలైర్ధూపైశ్చ దీపైరపి
హోమాదౌ పరిషేచనఞ్చ విధివత్కుర్యాద్వ్యధా హోతి చ
ఆ... పరిషేచనోత్త్వైశ్చ విధినా చర్వాజ్యమిశ్రైర్హునేత్ ౩

ఉత్తమ హోమః.

విష్ణ్వాదీ సపిపక్ష్య మూర్తిసహితం దేవ్యోర్వగాయత్రైః క్రమా
త్పుంసూక్తాద్యావరణాంశ్చ స్విధితౌ దీర్ఘాయుషృగ్వర్చసా

శ్లో. బ్రాహ్మాత్ స్వరివర్గణా నపి మహాభూతాన్తకం వైష్ణవం
పాత్రస్యాత్యన్తమథో గ్రమన్త్ర హవనం పశ్చ్యే తథా మధ్యమమ్.

మధ్యమహోమః

విష్ణ్వాదీ నథ పఞ్చమూర్తిసహితం దేవ్యోస్తథా మూర్తిభిః
పురుషాద్యావరణాధిపైశ్చసహితం బ్రహ్మాదికాన్ వైష్ణవం
మధ్యం హోమమథో జఘన్యహవనం విష్ణ్వాది దేవ్యోర్యుతం
సర్వం వ్యాహృతి వైష్ణవైశ్చ సహితం ద్యాప్రేణామాన్వితం.

అధమ హోమః.

కర్మాన్తే పరిషేచనోద్వాయ మితి కుర్యాన్ నశౌపాసనం
కృత్వా చారణి దాత్తపప్లవమిధ్యాదోర్వ సంరక్షయేత్
సన్నిస్త్రమమధ్యమాధమవిధౌ హోమఞ్చ నిత్యానలే
కుర్యాత్ కాపిలగోఘృతేన హవిషా నక్తందివా చాన్వహం.

ఇతి శ్రీవైఖానసే జనార్దనాచార్యతనయ నృసింహాచార్య
విరచితే అర్చనాతిలకే ఆవాహనార్చనాదికోద్ధార
నిత్యహోమవిధినామ దశమో౽ధ్యాయః

శ్రీః

శ్రీరామచంద్ర పరబ్రహ్మణే నమః

శ్రీ విఖనస మహాగురవే నమః

అర్చనాతిలకమ్.

ఏకాదశోఽధ్యాయః.

బలిబేరోత్సవవిధిః

శ్లో. పశ్చాద్దేవగృహం సమేత్య విధినా సంప్రేక్ష్య సర్వేశ్వరం
సర్వేషాం బలిదానకల్పసువిభో శీఘ్రం సమాగచ్ఛతాం
ఏవం ప్రార్థ్య బలేశ్చ విగ్రహ మథో యానే సమారోప్య త
న్నానావర్ణవిచిత్రవస్త్రసహితం మాల్యాదిభి ర్భూషితం
నానావాద్యరవైశ్చ శబ్దనిచయై శ్శృఙ్గై శ్శఙ్ఖస్వనైః
స్వర్ణేవా రజతేఽథవా శతపదే తల్లోహజేనాన్వితే
తస్మిన్ సూర్యసమచరాన్న చ హవిః ప్రస్థాధకైః పాచితైః
స్థాలోక్తైర్థసమన్వితం తు దదథో భాగద్వయం వాహకం. ౧

బలిపాత్రానయనమ్.

వేదాగ్రై స్సమన్వితం క్రమవశా ద్దామాలయాగ్రం కృతం
సద్యోత్ఫుల్లసరోజకుట్మలనిభం సాజ్యశ్చ మానాన్వితమ్
కృత్వా కౌతుకవిగ్రహాచ్చ సుధీ దాంశక్తిం సమావాహయే
ధ్యాత్వాభ్యర్చ్య సమస్తమూర్తి మమలాం చాష్టోపచారైః
క్రమాత్ ౨

బలిప్రమాణం.

స్రగ్వస్త్రాభరణై శ్చ భూషితతనుం ధ్యాత్వ ప్రతిష్ఠాపితం
నిత్యం గంధ విపశానుకేళి మనసా ధ్యాత్వా ప్రసన్నభ్యర్చ్య చ

శ్లో. శక్తిం [illegible] విన్యస్య శిరసః చోద్యన్తమన్త్రాన్వదన్
ప్ర[illegible]న్యస్య [illegible] ప్రతిహుతి [illegible] స్నాయుతం. ౪
అగ్రే బేరం మహాన్తం [illegible] ముపరి స్థాప్య [illegible] సూత్రైర్న్యసే
త్సర్వేషాం బలిదానకర్మణి పూర్వభాగే యాగాద్యన్తరే
సర్వేషాం [illegible] బలిసదృశం దాపయిత్వా [illegible]
భేరీస [illegible] సూత్రైః [illegible]. ౫

ప్రదక్షిణక్రమః

భక్త్యా [illegible] కుర్యాద్ధరేరుత్సవం
ప్రాకారాంబుధిసంఖ్యయా యది భవేత్కుర్యాత్ప్రదక్షిణమ్
వట్యాం [illegible] సంఖ్యకా యది భవేత్కార్యం త్రిదేవోత్సవం
ఏకే [illegible] యది భవేత్తత్ర త్రిరావర్తనమ్. ౬
[illegible] యది గృహం తత్ర త్రిధా భ్రామణం
[illegible] యది గృహం శ్రీశా[illegible]
[illegible] బలిం [illegible] ఉత్సవవిధిం కుర్యాత్తథా భ్రామణం
సర్వేషామావరణాధిపేషు విధినా ద్వారాదిపానాం తథా. ౭

బలిబేరారాధనమ్

శ్రీభూతా[illegible] విధినా సర్వాన్ సమారాధ్య చ
[illegible] గృహం నిరీక్ష్య విధినా మధ్యే చ [illegible]
కృత్వా చాష్టవిధార్చనం చ హవిషాం దానం చ నీరాజనం
[illegible] కౌతుకే.
[illegible] గృహం సమేత్య విధినా కృత్వా చ [illegible]
[illegible] విసృజ్య చ [illegible]
[illegible] పూర్వ [illegible] చరితం [illegible]
బల్యర్థేక్షితపుష్పగన్ధనివహైః యాగేశ [illegible]. ౮

బలిశేషవిసర్జనమ్

[illegible] ఫలేన సోమ మథవా పుష్పాన్నతోయై [illegible]
[illegible] భూతా ఇతి మన్త్రతో [illegible]
శేషాన్న [illegible] విసృజ్య పాత్ర [illegible]
[illegible]. ౯

పుష్పాంజలివిధిః

శ్లో॥ జీవస్థానగతస్య పూజ్యవిధినా పాద్యాదినీరాజనైః
భక్తాన్నిత్యనివేద్యకీలసలిలం తాంబూలమారాధనం
దత్వావిష్ణుపదస్థితః కుసుమాన్ శ్రీసూక్తమన్త్రైః
హస్తాభ్యాం ప్రతిగృహ్య పుష్పనిచయం చాష్టాక్షరేణాథవా
విష్ణ్వాదిస్వక్రియమాణేన మఙ్గలం సర్వం సమస్త్వితి చ
అష్టాఙ్గం ప్రణిపత్య పశ్చాన్మనుభిః పుష్పాంజలిం కారయేత్
యానారోపితవిగ్రహేణ చ బలిం ప్రోక్తం తథా నైత్యకం
అత్రిప్రోక్త మహావిగ్రహబలిం యుక్త్యానృత్యగీతాదరేత్
మార్గవాద్యైః శ్రుతిపాఠసంయోగ నస్యప్రవేశోత్సవైః [illegible]
తస్యాత్రికే నైవ నృసింహనామ్నా కృ[illegible]
ప్రబన్ధః ౧౩

ఇతి శ్రీవైఖానసే జనార్దనాచార్య తనయనృసింహనామ్నా విరచితే
ఉత్సవాదిలక్షణశ్రీప్రోక్త[illegible]మూర్త్యా[illegible]విధిర్నా
మైకాదశోఽధ్యాయః

శ్రీః

శ్రీరామచంద్రపరబ్రహ్మణే నమః.

శ్రీవిఖనసగురవే నమః.

అర్చనాతిలకమ్.

ద్వాదశోఽధ్యాయః.

బలికాంక్షిణః

శ్లో. వక్ష్యేఽహం బలికాంక్షిణాం పరిషదాం భృగ్వాదిభిర్వర్ణితం,
విష్ణోరావరణాశ్రితాపరగణస్థానాని నామాని చ
ద్వారాద్దక్షిణపార్శ్వగశ్చ మణకం సన్థ్యం తథైవోత్తరే
మధ్యే న్యక్షసమర్చనం చ పురతో ద్వారా ద్వితీయే పురః.

ద్వారపాలాః

ద్వారే తాపససిద్ధిదార్చనమథో ముద్గాన్నపుష్పాదికైః
మధ్యే దేవనిరీక్షణశ్చ గరుడం శ్రీభూతి సైన్ద్రిం ముఖమ్
తస్యైవోత్తరపార్శ్వగశ్చ విధినా సేనేశ మభ్యర్చయే
ద్వాత్రిఘ్నానలకాలనీలవరుణాన్ వాయుం కుబేరేశ్వరౌ. ౨

విష్వక్సేనః

అభ్యర్చ్యావరణాధిపాంశ్చ పరితస్తస్మిన్విమానేశ్వరాన్
న్యక్షాదీనథ బాహ్యపక్షితిముఖానన్తముఖాన్ దిక్పతీన్
ఏతేషాం ప్రథమావృతిస్థవిబుధాన్ సంపూజ్య బల్యాదినా
ఘణ్టాకాహళభేరిశఙ్ఖనినదైర్ద్వారం తృతీయం వ్రజేత్. 3

తృతీయ ద్వారపాలాః

కిష్కింధం చ తథైవ దక్షిణదిశి తీర్థం తథైవోత్తరే
నోచే చ్చక్రజలేశకం చ కుసుమైర్ద్వారే తృతీయేఽర్చయేత్

శ్లో. భానుం భౌమశనీ గురుం బుధసితౌ గంగాం సిధుం శఙ్కరం
ద్వారే చోత్తరదక్షిణానలయమే నీలే జలేశానిలే ౮
సోమే శానదిశి క్రమేణార్చనమిమాన్ బల్యన్నపుష్పైర్వరాన్
భౌమే పావకమగ్నిజలేశవివరే చాభ్యర్చ్య వేవేష్టితాన్
దిక్పాలానపి రాహుకేతు సహితానేతాన్ ద్వితీయేఽర్చయే
త్పశ్చాద్గోపురద్వారపార్శ్వయుగళే బ్రహ్మా చ కిష్కిన్ధకః ౯
తద్బాహ్యే నికటే తదధ్వరపతిం యామ్యోత్తరే చార్చయే
దేతాన్ పూజ్యబలిప్రసూనసలిలై రహ్నాత్తృతీయాప్రతో
గఙ్గాసూర్యసుతా చ నర్మదనదం సిన్ధుం చ వీథ్యార్చయే
ద్ద్వారాదుత్తరశఙ్ఖకేషు జగతాం నాథం చ వాగ్దేవతామ్॥
ద్వారాద్దక్షిణతో గుహాఞ్చ విధినా చాగ్నౌ పవిత్రం యజే
ద్దుర్గారోహిణికప్రమూర్తిగణకం నిలేఽర్చ్యచోగబుక్షుమ్
ధాత్రీపౌరుషదేవతాశ్చ వివరే ప్రాచ్యాననానర్చయే
త్పశ్చాదుత్తరపార్శ్వగా నృపిగణాన్ శ్రీపఞ్చభూతాదికాన్. ౧౦

చతుర్థాదిద్వారపాలాః

మధ్యే కోణచతుష్టయేషు చ తదాహ్యేతాన్ క్రమాదర్చయే
దేతాః షోడశ దేవతాః హరిముఖాస్సర్వాస్తృతీయేఽర్చయేత్
ప్రాకారప్రథమాదిసప్తసు యథా ద్వారేషు తత్త్వాన్వితే
శ్రీభూతిం హవిరక్షకఞ్చ గరుడం చక్రం ధ్వజం చామ్బుజమ్
యూథేశం చ మహాంశ్చ పీఠనికటే చాష్టాక్ష్య హస్తారకం
ఏతాన్ బాహ్యముఖాన్ సమర్చ్య విధినాచాభ్యన్తరం ప్రావిశే
ద్భృగ్వాద్యైర్నవధాకృతో బలివిధిస్తస్మిన్ యదఙ్గీకృతం
తస్మిన్నేవ విధానతః పరివదాం బల్యాదిభిః పూజయేత్.
ద్వారే శౌనకపాయినశ్చ హవిషాం నాథం విమానేశ్వరాన్
పుష్పేశం బలిరక్షకఞ్చ నవధా మార్గేఽపి సంపూజయేత్
సోచ్చేదావరణత్రయం యది తదా తత్ర ద్వితీయేఽర్చయే
దేకే ప్రాత్రసమస్తదేవనికరానావాహ్య తత్రార్చయేత్. ౧

ఉత్సవేరస్నపనార్చనాదికం

[illegible] రభిషిచ్య చాచర్చ్య విధినా పశ్చాచ్ఛుభే విగ్రహం
[illegible] కోష్ఠ చన్దనరసైస్సంపూజ్య సర్వోత్సగమ్
పానీయ మ్ముఖవాసనఞ్చ విధినా నీరాజనం దర్శయే
దాదా వర్చకవైష్ణవా న్మునిగణాన్ సేవార్థమాగచ్ఛతః.

తీర్థప్రసాదవినియోగః

బ్రహ్మక్షత్రియవైశ్యశూద్రనివహాన్ దాసాంశ్చదాసీగణాన్
సంతోష్యైవ చ సర్వభక్తనికరాం స్తీర్థ ప్రసాదాదిభిః
పశ్చాద్గర్భగృహం సమేత్య విధినా పుష్పాంజలిం దాపయన్
సూక్తై రైష్ణవపౌరుషై శ్చ కుసుమైః శ్రీభూమిసూక్తై రపి

కవాటబంధః

నూర్య స్త్వేతి కవాటబన్ధనమథో కృత్వా గృహం ప్రావిశేత్

భగవత్సేవాఫలమ్.

భక్త్యా నిత్యమహోత్సవఞ్చ బలినా యే సేవయేయున్నరాః
ప్రాదక్షిణ్యపదేపదే క్రతుఫలం లబ్ధ్వాఽ ప్సరోభిస్సహ
తేభుక్త్వాసకలఞ్చ భోగమతులం చాస్తే చిరం దేవవత్. ౧౩
సాలోక్య మ్పదమాప్నువన్తి విమలే వైకుంఠలోకే సదా.

ఇతి శ్రీవైఖానసే జనార్దనాచార్య తనయ నృసింహనామ్నా
విరచితేఽర్చనాతిలకే బలిదేవతాక్రమోనామ
ద్వాదశోఽధ్యాయః

భృగుః—

౩౫. ప్రాతర్మధ్యే మహాహవిష్యాహ్నసమయే సాయేఽర్ధరాత్రేఽపి చ
షట్కాలాః ప్రతిభాన్తి దేవభవనే [illegible] విష్ణ్వాగమే షట్ర్త్వకాః
షట్కాలార్చనముచ్యతే స్వభవనే కృత్వాఽర్ఘ్యరాత్రాన్తికే
ప్రార్థ్యావాహితి శక్తిభాగవిచయం స్వా[illegible] ప్రమవచా[illegible]తి.

స్వాస్థ్యాస్థాత్రి[illegible] యది లిదా సన్న్యాస్యేవాచనే
తత్రాష్ట స్తంభయోఽచ్యుతార్చనవిధిం కృత్వా[illegible] ప్రమవే
మన్త్రేణోత్సవస్నానకౌతుకబ[illegible]
పశ్చాత్స్వస్య[illegible]తి.

ఇతి శ్రీవైఖానసేజనార్దనాచార్యతనయనృసింహనామ్నా
విరచితేఽర్చనాతిలకే షట్కాలవిధి ర్నామ
త్రయోదశోఽధ్యాయః.

శ్రీరస్తు

శ్రీరామచంద్రపరబ్రహ్మణే నమః.

శ్రీవిఖనసగురవే నమః

అర్చనాతిలకమ్.

చతుర్దశో ఽధ్యాయః.

శయ్యోత్సవప్రశ్నః

ఋషయ ఊచుః—

సర్వబ్రహ్మవిశారదో ఽసి భగవద్భక్తో ఽసి తత్కర్మగః
తస్మాత్త్వం కృపయైవ బోధయ గురో శయ్యోత్సవం కీర్తితమ్
శక్తిః కౌతుకవిగ్రహే వినిహితా యస్మాద్ధువారోపితా
పర్యంకాలాచనే మచ్యుతస్య భవనే సమ్యక్సమారోపితమ్. ౧
తద్విష్ణోః శుభదాప్తకాలసమయః తిష్యోత్సవః కీదృశో
వక్తుం గుణ్యమశేషచిత్రవివిధం కో వాఽక్షమస్త్వాం వినా.

భృగుః—

ఏతత్కౌతుకముత్సవం శృణుత భో శ్రీవైష్ణవాస్తాపసాః
త్వద్విష్ణోస్త్రమహోత్సవాన్యపగతో పాదైస్త్రిమహావైభవైః. ౨

పాదుకానయనమ్

రాత్రౌ శ్యామగతాలవృంతసహితే ఘోషైశ్చ దీపైస్సహ
సౌవర్ణే రజతేఽథవా శతదళే కౌశేయకాదిస్తృతే
తస్మిన్న్యస్య తు పాదుకాం సువిమలాం శిష్యం తు తాం క్షౌమకం స్పృశన్
దేవేశస్య తు యానవాహనవిధౌ మూర్ధ్నా తదగ్రే నయేత్. ౩
నిత్యం నిత్యమతన్ద్రితో భగవతో రాత్రౌ తు యానాగ్రతః
ఆదాయ ధ్రువపాదుకాం సుభకరాం మన్త్రేణ చాగ్రే నిత్

ఆవాహ్య ప్రణవేన శక్తిషు కలాః నిష్పాద్య దీపం యథా
గన్ధాద్యం మృత్పాత్రికోపరి ఘటే రంహేతి మన్త్రం వదన్, ౪
హస్తాభ్యాం పరిగృహ్య మజ్జకైర్వైః స్వస్తీతి సూక్తం జపన్
నానాచిత్రవిచిత్రితాం శుభకరాం భృఙ్గాన జాలాకులాం
నానాపుష్పసమన్వితాం ప్రతిబికాం మార్గోపయేత్పాదుకాం
భేరీమృదఙ్గఝల్లరీకాహళరవైః ద్వారాద్వినిర్గత్య చ. ౫

భగవద్గ్రహప్రవేశనమ్

నానాదేశనివాసిభిర్భక్తై నానాకలావేదిభి
ర్నానానాట్యవిశారదాభిరనిశం గానైశ్చ నానావిధైః
శస్త్రాద్రీభువనాదతూర్యమురజశృఙ్గగన్ధపుష్పాదిభి
స్తామ్బూలీం క్రముకశ్చ చామరకరకం పానీయలాజాక్షతైః. ౬
నానోపాయనపాణిభిర్యువతిభిర్వారాఙ్గనాభిస్సమం
ప్రాదక్షిణ్యవశేన చాస్య భవనే కుర్యాద్గ్రహాస్యోత్సవమ్
వీణావేణుమృదఙ్గఝల్లరిదరైర్గానైస్సనాదప్రియైః
శృణ్వానార్ద్రమనిద్రితాశుభగ్రహం మన్త్రస్నయేచ్ఛ్రీధరమ్. ౭

శయ్యామణ్టప లక్షణమ్

నానాతోరణహేమచిత్రవసనైర్నానాతరఙ్గాన్వితైః
రమ్యాభదర్పణకేతుభిర్విరహితైః స్వస్త్యాఢ్య స్తమ్భవేష్టాన్వితైః
జాతీచమ్పకమల్లికాశతదళైర్హృత్స్వర్ణకౌశికైః
కల్హారోత్పలమాతకేతకిదళైః పున్నాగసౌగన్ధిభిః. ౮
ఏతాసాం స్తబకాశ్చ్రితే శుభకరే శ్రీచన్దనాలేపితే
ధూపైశ్చాగరుదీపజాలసహితే దుగ్ధాబ్ధికన్యాగృహే
నానారత్నసమన్వితే౽తికుశలే హైమే చ ఖట్వోపరి
శాలీతణ్డులమాషసారవకగిలాన్ పశ్చాద్విజాద్యుక్తే. ౯
నిత్యే కేవలహంసతూలరచితాం శుభ్రాం పయఃఫేనవత్
క్షౌమం చాణ్డజతూలయుక్తకశిపౌ తల్పే౽తిసూక్ష్మే సితే
శుద్ధే సూక్ష్మమృదూత్తరాస్తరయుతే కార్పాసతూలే శుభే
చైనస్యోపరి చాష్టవిష్టరకనకైః శేషాహ్వయాం కల్పయేత్. ౧౦

శేషాకృతిః తల్లక్షణమ్

శుద్ధస్ఫాటికమిన్దుకున్దధవళం చోద్యత్ఫణామణ్డలం
నానారత్నమయాభజాలఖచితం ధ్యాత్వా సమభ్యర్చ్య చ
శ్రీదేవ్యాః పదకంజయోర్మృదుతరం హస్తామ్బుజాభ్యాం పృథక్
హేమాభైస్తరుణార్కవర్ణమపి వా మూర్ధోపధానాన్వితే.
కస్తూరీఘనసారచన్దనజలైస్సేకాన్మహావాసితై
ర్జాతీచమ్పకమల్లికాచపటలీ పత్రాణి చాస్తీర్య చ
వస్త్రైర్నిర్మితదామభిశ్చ రచితే లోకైకనేత్రోత్సవే
సౌవర్ణోత్పలకిఙ్కిణీభిరభితస్సన్నద్ధరత్నాన్వితే. ౧౨

ముక్తావిద్రుమహేమపఙ్కజయుతే ముక్తావితానాన్వితే
నానాపుష్పసమన్వితాభిరభితో మాలాభిరావేష్టితే
ఆనన్దామృతనాగరే చ విమలే తల్పే ప్రతిష్ఠాప్య తాం
శ్రీదేవీమపి పాదుకోపరి తదా చాన్యత్ర తల్పే న్యసేత్. ౧౩

నీరాజనాదినివేదనమ్

భోగైరష్టవిధైస్సమర్చ్య విధినా శయ్యాస్థితం శ్రీపతిం
క్షీరాన్నం చ సుశర్కరాఘృతయుతం శ్రీనారికేళాదికమ్
కాపిత్థం చణకేక్షుఖణ్డకకళీశ్రీఖణ్డశర్కరాన్వితం
దుగ్ధాజ్యం మధుశాలితణ్డులయుతం ముద్గస్య సారాన్వితమ్. ౧౪
ఏలాశర్కరనారికేళకదళీపక్వైః ఫలైః పాచితం
హైమే రాజతపాత్రమధ్యనిహితం సమ్యగ్దదేచ్ఛ్రీపతేః
పానీయం ముఖవాసనఞ్చ విధినా నీరాజనం దర్శయే-
త్తాంబూలం కుసుమాని గన్ధనిచయం కర్పూరకస్తూరికామ్. ౧౫
పానీయం ముఖశీతళఞ్చ శయనప్రాన్తే సుసమ్యఙ్న్యసే-
త్తత్తద్దేవమనుం స్మరంశ్చ విధినా పాత్రేషు చాభ్యర్చ్య చ

ఏవం సర్వసుకర్మణాం చ విధానం కృత్వా ప్రియాం శోధ్య చ
పశ్చాదచ్యుతలాలనాయ వరయేద్వారాఙ్గనానాం చయమ్.

వేశ్యాహ్వానమ్

సిన్ధూశోసలలాటఘూర్జరమహారాష్ట్రాదిదేశోద్భవా
దేశాయామునమాగధాదివిషయాః కర్ణాటజాస్సింహళాః
ఏతేషాం రజపాగజాయువతయః ధామ్ని శ్రీమాన్దాగతా
స్సర్వత్రైవ తథాప్సరస్సేతి గన్ధకుసుమం ధృత్వా కరతూలికమ్.
రత్నస్వర్ణమణిప్రవాళవివిధాభూషాభిరాభూషితాః
ప్రేఙ్ఖద్దాడిమబీజదన్తకిరణాం గత్వా చ హంసీసమాస్
అవనీకృతిగణ్డభాగఫలకాం కిం పయోజ్యామ్యతే
వైణీమూలవిశోభివక్త్రకదళాం నానాప్రసూనాహ్వయేత్. ౧౮
హేమాకారాం కువలమృగం బాలసూర్యస్వరూపాం
పీనోత్తుఙ్గస్తనయుగవతీం మాతృమధ్యాం సురూపామ్
అమ్భోజాక్షీం వివిధవసనాం భూషితాఙ్గీం ఘనోష్ఠాం
డోలాయాన్త్రిగ్రహాణవిషయే రూపయుక్తాం ప్రశస్తామ్. ౧౯

భగవల్లాలనక్రమః

తాభిః కృష్ణలమచ్యుతస్య శయనే ప్రోక్తం గృహీత్వా కరైః
కామ్భోజ్యాహారికౌశికాఖ్యలలితారోమన్తయూజాలిభిః
గానైర్మఞ్జుళనిస్స్వనైశ్చ వివిధైః శ్రీకృష్ణలీలాన్వితైః
భక్త్యా ప్రీయతి మచ్యుతం యువతిభిస్సఞ్చాలయేచ్ఛ్రీపతిమ్

పుష్పాంజలి సమర్పణమ్.

ఆచార్యోఽఙ్గినా ప్రపూర్య కుసుమైర్మన్త్రైస్త్రయీసమ్భవై
ర్లక్ష్మీనాథపదారవిన్దయుగళే పుష్పాఞ్జలించార్పయేత్
శ్రీభూమ్యోస్సహ కేశవఞ్చ మనసా యత్కృష్ణ వేతి బ్రువన్
యుద్ధిగ్భ్యో విమానకక్ష్య సదనం తద్దిక్షు రక్షాయయేత్. ౨

శయనమ్

శ్రీమన్త్రం సముదీర్య తస్య నికటే లక్ష్మీన్త్రం తథావాహయే
న్నాకర్ణాం చరణాన్తముత్తరపటం బుద్ధ్యా తతశ్ఛాదయేత్
సిక్తావార్ధశరావకద్వ్యం తదధోవేష్టద్వ్యం దూరే న్యసే
త్పశ్చాత్ప్రాఙ్గణమధ్యమే యవనికాం కృత్వా దృఢం బన్ధయేత్

కవాటబన్ధనమ్

సంపూజ్యైవ తు వైష్ణవాన్ బుధజనాన్ దాసాంశ్చ దాసీగణాన్
సేవార్థం చ సమాగతాంశ్చ వివిధాన్ వస్త్రప్రసాదాదిభిః
సన్త్వాజ్ఞాం ప్రతిపత్య నాస్య భవనం సర్వత్ర సంశోధ్య చ
నూర్యస్వేతి కవాటబన్ధనమథో కృత్వా గృహం ప్రావిశేత్.

ఉషఃకాలకృత్యమ్

ఉత్థాయోషసి సర్వవాద్యనిచయం సంఘోషయన్ సుస్వరం
శయ్యాగేహబహిఃకవాట నికటే స్తోత్రైర్హరిం బోధయేత్
పశ్చాద్ద్వారవిమోచనం చ విధివత్కృత్వా ప్రణమ్యాచ్యుతం
శ్రీమన్త్రం సముదీర్య భావనధియా లక్ష్మీన్త్రం సముత్థాపయేత్
ఉత్తిష్ఠేతి చ మన్త్రరాజసహితం మన్త్రం హరిం బోధయే
త్పశ్చాచ్చన్దనయోగయోశ్చ సమయే శక్త్యా ధ్రువే యోజయేత్
ప్రాగ్భానోరుదయాచ్చ సప్తఘటికా కాలః ప్రబోధాత్మకః
అజ్ఞానాదుదయం భవేద్యది తదా శ్రీవిష్ణుసూక్తం పఠేత్. ౨౬

శయనోత్సవనిషేధకాలః

కార్తిక్యాశ్చ మహోత్సవే హరిదినే చన్ద్రార్కరాహుగ్రహే
అష్టమ్యాదిజయన్తికాసు దశసు విష్ణోర్దినే పక్షకే
భూకమ్పేశనిపాతనే చ సుమహావాతేష్వదిత్యాం తథా
వర్జ్యాః పాదపసూత్సవా న చ దివా మేషాదిసఙ్క్రాన్తిషు. ౨౭

శయనోత్సవఫలమ్

ఏవం శాయనముత్సవంచ విభవాద్యైః కారయేద్యః కృతిమాన్
సోఽభుక్త్వా భువి మణ్డలాధిపపదం పుత్రైః ప్రపౌత్రైర్వృతమ్
పశ్చాన్నాకముపేత్య భోగమతులం భోగాననేకాన్వ్రజన్
పశ్చాదచ్యుతరూపమేతి విమలం బ్రహ్మాదిభిర్దుర్లభమ్. ౨౭

ఇతి శ్రీవైఖానసే జనార్దనాచార్యతనయ నృసింహనామ్నా
విరచితేఽర్చనాతిలకే నిత్యశయనోత్సవవిధిర్నామ
చతుర్దశోఽధ్యాయః.

శ్రీ ర స్తు

శ్రీరామచంద్రపరబ్రహ్మణేనమః

శ్రీవిఖనసగురవేనమః

అర్చనాతిలకమ్.

పంచదశోఽధ్యాయః.

భావనాక్రమః

దృష్ట్వా పూర్వం భావనాశాస్త్రజాల
మచాఽఽర్యా భావనాభి స్సమేతా
విష్ణ్వర్చాయాం భావనాశూన్యకర్చే
త్సర్వం వ్యర్థం శూన్యగేహార్చనేవ. ౧

నిష్కళసకళధ్యానలక్షణమ్

జ్యోతిర్మయం నిర్గుణమాదిదేవం
లోకాత్మకం చిన్మయమప్రమేయమ్
భక్త్యైవ విష్ణుం సగుణం విధాయ
హృత్పుణ్డరీకే సునివేశయేత్తమ్ ౨
హృత్పద్మమధ్యే సునిషణ్ణమూర్తిం
స్వేచ్ఛానురూపం సువిభావయిత్వా
ఆయాతుమన్త్రం సముదీర్య సమ్య-
క్పుష్పాణిచాఘ్రాయచ గన్ధమార్గాత్. ౩

హృదయాత్కుంభే ఆవాహనక్రమః

నాసాపుటేనైవబహిర్నిసీయ ఆస్త్రాసనం మన్త్రముదీర్యపశ్చాత్
బ్రహ్మాసనే పుష్పక ఆసనే వా స్వర్ణాసనే కుమ్భజలేషుమూర్త్యా

ఆవాహ్య విష్ణుం కమలాసమేతం విశ్వాధికం స్వాగతమిత్యుదీర్య
మనోభిరస్త్యైర్యమమాన్యపశ్చాత్తాదృశోచితే స్నాన్య పూరణే
మన్త్రాసనే మన్త్రిమయాంశ్చకేచిత్
స్నానార్హరూపం స్నపనాసనే స్యాత్
భోగాసనే స్యాద్విభవానురూపం
భోజ్యాసనే స్యాత్సిత ఏవ భుఙ్క్తే. ౬
యాత్రాసనే ప్రాగ్విహితానురూపం
బలిప్రదానేచ మహోత్సవేచ
శయ్యాసనే స్యాద్విగతాయుధస్సన్
శిరోపధానేఽర్పితపాణిపద్మః ౭

సవేణుస్సృగ్వేత్రవిషాణయుగ్మః కృష్ణస్సదా సాయుధ ఏవ భుఙ్క్తే
భక్త్యాయుధాభావితరూపమేత్య రత్నాంశ్చ భోగానఖిలాంశ్చ భుఙ్క్తే.
అనుగ్రహాయాఖిలవైష్ణవానాం సుఖాసనే భోగచయం గృహీత్వా
యథావతారార్హతనుం గృహీత్వా అర్చావసానే సతత
[శ్చకాస్తే. ౯

గృహ్యన్వాస్థిత ఆసీనోఽపి శయిత్వా యానాధిరూఢోఽపి వా
ఆత్తం స్వాయుధజాలకంత్వగరుడం త్యక్త్వార్చనాయాం తనాత్
అఙ్గీకృత్య మహాసనేషు విహితాన్ సర్వాంశ్చ భోగాంస్తథా
పశ్చాదాయుధవాహనాగనకలై ర్యుక్తో జనైర్దృశ్యతే. ౧౦
రఙ్గే శేషశరాళపుష్యకవరే [illegible] స్యన్దనే
శ్వేతాశ్వే పవనాత్మజేఽథ శిబికే సింహే విధోర్మణ్డలే
ఏతేష్వాయుధపాత్రపాదవికృతిం విష్ణోర్మహావైభవం
తద్విష్ణోర్మహదుత్సవేఽపిచ యథా భావం తదా సంస్మరేత్.

అర్చనాయామదృశ్యకృత్యాని

కుష్ఠోన్మత్త పిశాచపఙ్గుబధిరాన్మూకాఙ్గహీనానపి
పాషణ్డప్రతిలోమదీక్షితదురాచారాతిరిక్తాఙ్గకాన్

జాత్యన్ధాన్ కుబ్జకాంశ్చ కులటాపుత్రయానిద్ధకాం
శ్చిత్రాఖ్యాన్ నఖకేశనాశనిహితాన్నేవేక్షయేద్దర్శనే. ౧౨
విశేషాద్విశిష్టానాం యాదృశ వేదచార్యా వ్యథా స్యాత్తథా
తస్మాద్ద్వారముఖం పిధాయ వసనేనాచ్ఛాద్య నిశ్ఛిద్రకమ్
స్నానే వస్త్రపరిగ్రహే నైవేద్యసమయే యానాదిసంరోహణే
యానాదేరవరోహణే చ శయనే కుర్యాత్ప్రతిచ్ఛాదనమ్. ౧౩

పటాచ్ఛాదనకారణమ్

స్వేచ్ఛానురూపో భగవాననన్తో
భక్తానురూపాం ప్రతిమాం విధాయ
ప్రదర్శయన్నాత్మసుఖాయ చిత్రం
తస్మాత్సురూపాం చ సమాశ్రితోఽభూత్. ౧౪

తిరస్కరిణీ కాలనిర్ణయః

ఋషయః

కాలః కో వా వక్ష్యతాం బ్రహ్మపుత్ర
విష్ణోరగ్రే వస్త్రదేహాదదానాత్

భృగుః:

ఉచ్చారమ్భే దేవతావాహనే చ
నిత్యస్నానే భూరిసంస్నాభిషేకే. ౧౫
ప్లోతే వస్త్రే భూషణే పుష్పగన్ధే
నైవేద్యాగ్రే భక్ష్యభోజ్యేచ లేహ్యే
యానారోహే స్యన్దనాద్యావరోహే
దేవామణ్డపస్థాననిరోహే ౧౬

భూమిభ్యాం శాయనే శ్రీగృహే చ
యాత్రాపూర్తౌ గర్భగేహప్రవేశే
ఏతత్కాలేష్వేవ విష్ణోస్సమస్తా
ప్రచ్ఛన్నం స్యాన్నాన్యకాలే కదాచిత్. ౧౭

ఘణ్టానాదకాలః

ఆచార్యారమ్భే దేవతాహ్వానకాలే
ధూపే దీపే సర్వనైవేద్యకాలే
కుమ్భధ్యానే హోమకాలేఽపి చాస్మిన్
ఘణ్టానాదం రాజభోగే సదా స్యాత్. ౧౮

ఘణ్టానాం రవముత్సవే రథవరే తార్క్ష్యే ధ్వజే వాయుజే
ప్రారమ్భే గృహదేవతార్చనవిధౌ నష్టగ్రహోచ్చాటకే
కుర్యాద్వ్యాధిసముచ్చయస్య భవనే చారాధనార్థం హరేః
సాఙ్గఘణ్టాచలనం న చేద్యది తదా రాష్ట్రస్య భీతిర్భవేత్. ౧౯

ఫలమ్

విష్ణ్వారాధనకారణాయ నినదద్ఘణ్టాసుభేరీ వా
దారూన్త్రిశదశా నిశమ్య తరసా తిష్ఠన్స దేవాశ్రితాః
విష్ణోరాగమనస్య కారణమిదం నిశ్చిత్య భేరీరవా
భూతప్రేతపిశాచరాక్షసగణా దూరే పలాయన్త్యహో

అకాలఘణ్టానాదనిషేధః

నిశమ్య ఘణ్టారవమేత్య దేవాః శ్రీనాథసేవావసరం నిరీక్ష్య
న కాల ఏవేతి శపన్తి లోకం తస్మాదకాలే నినదం న కుర్యాత్.
నైవేద్యార్చనధూపదీపసమయే సూర్యోదయే చాస్తమే
ధామ్నో నిర్గమనే మహోత్సవవిధౌ యాత్రాదిషు భ్రామణే
పానీయాహరణే తథైవ హవిషా బల్యర్చనే నీరాజనే
స్నానే శాన్తికప్రౌష్టిమద్ధళకరే భేర్యాది సఙ్ఘోషయేత్

పఞ్చమహావాద్యానాం పఞ్చభూతవికారజన్యత్వమ్

ఋషయః

శబ్దానాం కథముద్భవో హి మహతే తేషాం మహత్త్వం కథం
అస్మాకం కృపయైవ బోధయ భృగో తేషాం కథం భూషణమ్

శ్రుగః —

ఏతద్రహస్యమతీవ గోప్యమపి ప్రోవాచ్యమ్యహం తాపసా
స్తేషాం భూమిజలాగ్నిమారుతవియద్వ్యాపారికాదుద్భవః

త్వచావాద్యానాం పఞ్చభూత వికారత్వం

చర్మాస్థ్యాదితవ్యకజోఽథ పృథివీజోద్భవో వారిజో
మూత్రాస్రాంస్యభవఞ్చ తైజసమహావంశోద్భవో వాయుజః
శ్వాసో గానసముత్థితో గగనజస్తస్మాన్మహాపఞ్చకం
ఏతేషామపి ప్రపూజనవిధౌ సఙ్ఘోషయేన్మత్సవే. ౨౮

మన్త్రేణ దత్తమఖిలస్య హవిర్గృహీత్వా
వ్యస్యాద్యమానమనకృన్మనసాభిపశ్యన్
కృత్వా యథారుచిజపం ససువర్ణయుక్తం
కుర్యాన్నివేదన విధిం ఘటికార్ధమాత్రః. ౨౯

అష్టోత్తరశతాదినామార్చనం

ఉపజా: —

అష్టోత్తరార్చా సుసహస్రనామ్నాం
ప్రకీర్ణపుష్పైశ్చ సమర్చనాయామ్
పీఠాదిదేవ్యర్చనసఙ్ఘ్రియుగ్మే
పుష్పం గృహీత్వాఽర్పణలక్షణం కిమ్. ౩౦

శ్రుగః —

ధ్యాత్వా మనస్థం కుసుమస్య మూలం
వాయున్నివేశాఙ్గులిభిర్గృహీత్వా
భక్త్యైవ మన్త్రం సముదీర్య సమ్యక్
శ్రీపాదపద్మే తు సమర్పణం స్యాత్ ౩౧

ఆఘ్రాయ వామాన్యకరేణ పుష్పం
వామేకరే న్యస్య సుధాంశుబింబే
ప్రాక్పుష్ప దేవాధిపమర్చ్యమన్త్రై-
స్సమర్చయేదచ్యుతపాదపద్మే. ౩౨

ఆచారద్రవ్యలోపే ప్రతినిధిః

ఋషయః —

సర్వద్రవ్యవిహీనకే వద భృగో పూజా కథం పూర్యతాం

భృగుః—

నైవేద్యార్చనధూపదీపసలిలైరర్ఘ్యాభిషేకాదికా
అర్చాకర్మణి యచ్చ వస్తు విహీనం తద్ద్రవ్యమేవోచ్ఛ్రితే
త్పుష్పైరేవ సమర్చయేదితి భృగుర్మన్త్రైర్మురారిం తైః. ౨౯

నానాపుష్పచయైస్సుదామనిహితైస్సూత్రైస్సుమాపేక్షితైః
కృత్తైశ్చైత్తు పవిత్రకైర్మ్లానకతైశ్ఛాయామిర్విచిత్రీకృతా
దేవస్యాభయపార్శ్వలమ్బివిలసన్నాళగ్రహాస్త్రోపమా
మాలాశోభనవైజయన్త్యభిహితా విష్ణోరతీవ ప్రియా. ౩౦

సత్సూత్రగ్రథితాం శుభైకకుసుమైర్యుగ్మప్రసూనైశ్చవా
తత్తన్మధ్యనివేశితైకతులసీయుక్తాం సుగన్ధాన్వితామ్
మాలామచ్యుతమూర్ధ్ని పార్శ్వభుజయోః శ్రీశస్తుతస్థాన్విౖతే
రన్యైర్వాల్పితరజ్జవ త్క్రసద్భైర్హారోపమామర్పయేత్. ౩౧

దక్షిణహస్తేన కర్తవ్యాని

భక్ష్యభోజ్యవిశేషాణి నైవేద్యం తిలకక్రియా
దక్షిణేన కరేణైవ కర్తవ్యానామధేయప్రదమ్. ౩౨

కరోతి సతతం విష్ణుస్సర్వశత్రువిదారణమ్
ఏవం నిత్యం విచార్యైవ నిత్యం విధివదర్చయేత్. ౩౩

ఇతి శ్రీవైఖానసే జనార్దనాచార్యతనయనృసింహనామ్నా
విరచితే ఽర్చనాతిలకే పాకశాలాన్నసంస్కారవిశేషోనామ
షట్త్రింశోఽధ్యాయః

శ్రీరస్తు

శ్రీరామచంద్రపరబ్రహ్మణే నమః.

శ్రీవిఖనసగురవే నమః

అర్చనాతిలకమ్.

షోడశోఽధ్యాయః.

సప్తస్నానాని

స్నానం వారుణపార్థివానిలమయం తేజోఽనలే మానసం
ఏతేష్వేకతమం విధాయ విధివత్కృత్వాహ్నికం భావనామ్
పుష్పాభ్యర్చనవస్త్రపాత్రవసనం నైవేద్యవస్త్వాస్యపి
సంపాద్యైవ పవిత్రితమనాః పూజాం హరేః ప్రారభేత్. ౧

ధ్యానావాహనాది

ఆసీనస్సుఖమాసనే శుచిమనాః ధ్యాత్వాథ విశ్వాత్మకం
ధ్యాత్వా విష్ణుమతోఽమాదిమూర్తిమమలం తార్క్ష్యాసనస్థం పురా
పుష్పాలేపనధూపదీపనిచయైః పాద్యాదిచార్ఘ్యార్చనైః
సంపూజ్యైవ సశర్కరం కపిలాధారోష్ణదుగ్ధం దదేత్ ౨

దద్యాన్నం ముఖవాసకప్రదనకం భోగం చ దత్వా హరేః
ధ్యానావాహనసూక్తకాదిమనుభిస్త్వాచమన్త్రైః క్రమాత్
స్నానాన్యష్టచతుష్టయంచ విభజేదన్యాగమధ్యాత్యై శుభం
స్నానం కౌతుకముత్సవం బలిరితి నామాని తేషాం క్రమాత్.

మన్త్రాసనోపచారసంఖ్యా.

ఏతేషు ధ్రువయాగకౌతుకబలిస్నానార్చ్యపాదాసనా
భేదైస్త్వస్తుతిభిఃఖనిస్స్వనయుతం మన్త్రాసనే స్థాప్య చ

దద్యాత్తాస్వగతవిగ్రహశ్చ మనునా సమ్మార్జనాఖ్యం తతో
పాద్యార్ఘ్యాచమనాన్తరేచ ముకురం క్రీదన్తకాష్ఠం దదేత్
జిహ్వాగ్రస్య విశోధనఞ్చ వదనం ప్రక్షాళ్య గణ్డూషకం
పశ్చాత్కేశవిశోధనఞ్చ విధివత్కృత్వాఽసికం బన్ధయేత్
ఏవం ద్వాదశభోగకం తు విధినా కృత్వాథ మన్త్రాసనే
సౌవర్ణే రుచిరే సుపాదుకవశాత్స్నానాసనం నీయతామ్. ౫
కేద్యూర్ధ్వే తు జయాదిచామరగణం బాహ్యేతరేన్ద్రాదికా
పక్ష్యచైత్యాప మహార్హరత్నఖచితే స్నానాసనే స్థాప్య చ
పాద్యాచామనతైలమర్దనవిధిం కృత్వాలకం శోధయే-
న్మృత్స్నాకల్కకథామవేష్టనమథో కృత్వా కచం బన్ధయేత్. ౬

స్నానాసనోపచారసంఖ్యా

సర్వాఙ్గాని విమర్దపూర్వకమథో తైలావలేపం బహు
కృత్వా తచ్ఛిథిలాన్తయే చ హరయే శ్రీమణ్డలత్రం దదేత్
తామ్బూలం ముఖవాసనఞ్చ మనునా దత్వా హరిం పూజయే-
త్పశ్చాత్కుమ్భి సుఖోష్ణవారిభిరథో శుద్ధోదకైః స్నాపయేత్
పిష్టైః పేషితఖణ్డకేశఫలజై రఙ్గాని సంశోధయే-
త్పిష్టైర్గన్ధపలాలభస్మమృదాం చూర్ణైశ్చ సంశోధయేత్
స్నానాచ్ఛుద్ధజలైశ్చ దుగ్ధరజనీచూర్ణోద్ధగన్ధోదకై-
ర్మృద్వోశకవస్త్రదాపనమథో చూర్ణోదగన్ధోదయోః. ౭
త్తామ్బూలైః ఫలపుష్పగన్ధసలిలైః పాత్రాధిదేవార్చనం
కుర్యాత్ కంచుకముత్తరీయమమలం పాద్యాచమానం హరేః
పుష్పాలేపనధూపదీపకదళీనీరాజనార్ఘ్యాచమం
దేవస్యోపరిభాగమాశ్రితవతో ధారాసహస్రాన్వితమ్ ౮
పాత్రం కాఞ్చననిర్మితం చకరిభిర్విభ్రత్ హరేర్మూర్ధని
పార్శ్వే కాఞ్చనశఙ్ఖపద్మవదృశే తాభ్యాం ప్రవద్యాదిభిః
కుర్యాన్నిస్స్వనకృపాశబ్దనిగమై ధారాభిషేకోత్సవం
పాత్రేణారుణతోయమక్షకుసుమం దీపం భ్రమన్నుత్క్షిపేత్.

అలఙ్కారాసనోపచారసఙ్ఖ్యా

ప్లోతేనైవ విమృజ్య దీర్ఘవసనే గృహ్యాప్యశేధూప్య చ
పశ్చాద్భోగవరాసనస్య గతయోః శ్రీపాదుకాం దాపయేత్
చత్వారింశతిభోగకంచ మనుభిః స్నానాసనే దాప్య చ
ప్లోత్రైర్గాత్ర విశేషకైశ్చ విభవాద్భోగాసనం నీయతామ్ ౧౦

అలఙ్కారః

అభ్యర్చ్యార్చనదేవతాశ్చ పరితశ్చేష్ట్వా ప్రమిద్రాదికా-
నష్టార్ణ స్తత్ర చ సమర్చ్య రత్నఖచితే భోగాసనే స్థాప్య చ
దద్యాత్స్వర్ణవిచిత్రితం చ వసనం హైమాంశుకం చోత్తరం
కోటీరం నవకోటిసూర్యసదృశం గ్రైవేయహారాఙ్గదమ్ ౧౧
కాఞ్చీనూపురరత్నకుణ్డలయుగం హేమోపవీతం దదే-
ద్దివ్యాన్యఙ్గులిభూషణాసి విమలం చాదర్శనం చాఞ్జనమ్
కుర్యాన్మూర్ధ్ని కమూర్ధ్నిబద్ధ్వా విచిత్రం సంధూప్య సంశోష్య చ
పాలీకఙ్కతయోజనేన సయతాం నీత్వా దృఢం బన్ధయేత్.
పశ్చాత్కౌతుకమూలబేరపదయోస్సంబద్ధకూర్చం న్యసే-
త్పీఠే చావరణత్రయాధిపసురాంస్తత్తత్పదేఽభ్యర్చయేత్.
తస్మిన్కౌతుకబేరమాశ్రితసురాన్పుష్పాదిభిశ్చార్చయే
న్మార్కణ్డేయభృగూ చ పాదయుగళే సమ్యక్సమారాధ్య తామ్
ఏలాచమ్పకవాసితేన సలిలం పాత్రే పురస్స్థితం
శ్రీభూమ్యోర్హరిపాదపద్మయుగళే పాద్యోదకం దాపయేత్
భృఙ్గారే జలపూరితే చ విరజామావాహ్య చాభ్యర్చ్య చ
ధారాభూతజలేన కర్ణ్యమథలం సాత్రోత్తమాచామనమ్.
నానాగన్ధసువాసితే చ విశదే వస్త్రే సుసూక్ష్మే శుభే
వస్త్రాభ్యాం ముఖపాణిపాదయుగళం సమ్మార్జనం కారయేత్
కుర్యాచ్ఛన్దనపుష్పదామనిచయం గన్ధాష్టకాలేపనం
ధూపం చాగరుసంభవం హిమజలశోపద్మన్యైర్నవోద్భవైః ౧౨

కార్పాసైః కృతవర్తికాభిలఘృతైరుద్దీప్య దీపం న్యసే-
దష్టద్రవ్యసమన్వితార్ఘ్యముచితం దత్త్వాచమానం తతః
దత్త్వా తన్మధుపర్కకం చ విధినా శ్రీనాళికేరాన్వితం
పానీయాచమనీయకం చ సుదృఢం సంక్షాళనం దీయతామ్ ౧౭

శ్రీపుష్పైర్దూర్వయా చ సహితం మూర్ధ్ని క్షిపేచ్ఛ్రీపతేః
స్తోమారోపణకర్మ కార్యమఖిలం సానన్దముచ్చారయన్
శ్రీభూమ్యోః పరివర్గకైర్మునిజనైర్భృంగ్యాదిభిస్సంయుతం
నానారత్నవిరాజితే చ సుమహాసింహాసనే సుస్థితః ౧౮

ద్రోణార్ధకం తిలబీజసంయుతమథో ద్రోణం సితం తణ్డులం
తామ్బూలం ముకురం చ హేమసహితం పాత్రద్వయే పూర్య చ
సమ్పాద్యార్పణమాదరేణ పురతో యాత్రాభిక్ష్యాదానం దదే
న్మాత్రా హి కృతార్చనాది సకలం సర్వం వృథా స్యాద్ధ్రువం

ఛత్రం చామరతాళవృన్తముకురం స్వర్ధేనుమశ్వం గజం
శ్రీవత్సాంకుశమత్స్యయుగ్మజలజాన్యావర్తభేరీఘటాన్
ఆదర్శం ధ్వజతాళ్యవారిజయుతం పశ్చాద్యుగం చాత్యకం.
తత్తన్మన్త్రముదీర్య పుష్పనిచయం సన్దర్శయేచ్ఛ్రీపతేః

ఋగ్వేదాదిచతుష్టయం క్రమవశాచ్ఛాస్త్రం సవైఖానసం
శబ్దవ్యాకరణేతిహాసనిచయం వేదాన్తకం జ్యౌతిషమ్
నానాగానలయానుసారసహితం వాద్యం చ నానావిధం
నానాదేశ్యవిచిత్రనృత్తనిచయం దేవస్య సంశ్రావయేత్. ౨౦

ఇత్థం షోడశసఙ్ఖ్యమేవ విధినా నీరాజనార్హం దదే-
త్పశ్చాద్భోజ్యవరాసనాయ గమితుం శ్రీపాదుకాం స్థాపయేత్
పశ్చాత్ పుష్పనిధానకం చ విధివద్దత్త్వాథ భోగాసనే
వేదైస్స్తోత్రపురాణపుణ్యకథనైర్భోజ్యాసనే స్థాపయేత్. ౨౧

భోజ్యాసనోపచారసంఖ్యా

సౌవర్ణే రజతేథ పాత్రనిచయే ప్యేకే ఘృతం పాయసం
సూపాన్నం సఘృతం పయో దధియుతం శాకోదనం సైన్ధవలక్

నానాభక్ష్యరసాయనాది వివిధైశ్చాన్యోదనం పఞ్చకం
దేవేశాయ నివేద్య పాదకయుతం చాగ్ఘృత్తైస్సంయుతమ్
భోజ్యం భక్ష్యైశ్శాకాద్యమఖిలం చోష్యంచ పేయాదికం
పానీయంచ సుశీతలం సువిమలం దత్త్వా పునశ్చాచమేత్
తామ్బూలం కరశుద్ధిపూర్వకమథో కర్పూరగన్ధైర్యుతం
దేవేశాయ సమర్ప్య హోమకరణే శ్రీయజ్ఞశాలాం వ్రజేత్
మన్త్రైస్తత్ర మహాధనాద్యమునిధౌ హోమంచ నిత్యానలే
కుర్యాత్కాపిలగోఘృతేన హవిషా నక్తం దివా చాన్వహమ్
వైష్ణవ్యాదిక హోమజాలనమనం హోమంచ పద్యోగకం
కృత్వా చాత్మని చారణౌ సమిధి వా చారోప్య సంస్థయేత్.

యాత్రాసనోపచారసంఖ్యా

పశ్చాదుత్సవకారణాయ శిబికామారోప్య బేరం బలే
భేరీమద్దళశఙ్ఖకాహళరవైర్నృత్తైశ్చ నానావిధైః
ఛత్రైశ్చామరహేమదణ్డవ్యజనైర్దీపైర్మహావర్ణకై
బల్యన్నైః కుసుమైశ్చ గన్ధసలిలైరుక్తోత్సవం కారయేత్
ధామద్వారవిమానపాలమణికాద్యస్త్రాన్తకానాం క్రమా
దత్త్వాద్యావరణాశ్రితాని శిబికాబల్యాదినా తర్పయేత్
నానాగానవిశేషనాట్యరచనైర్ద్వాగ్రాఽఖ్యయా గాప్యచ
ద్వారేఽభ్యర్చ్య హవిర్నివేద్య శనకైర్జీవాసనే స్థాపయేత్.

శయ్యోపచారసంఖ్యా

ఆవాహ్య ధ్రువబేరశక్తిషు కలామానీయ తాం పాదుకాం
పద్మే పూజితచాప్సరోభిరభితో యానాదిభిర్నీయతామ్
వీణాలేపమృదఙ్గతాళకసితైర్మన్దం నయేద్విద్విరా
శయ్యాగేహనివాసభోగశయనే లక్ష్మీం హరిం స్థాపయేత్
మాదాపూపరసాయనైశ్చ వివిధైరుచ్చైః ఫలైః పానకై
ర్మాషాపూపవటైశ్చ పాయసఘృతైస్సంప్రీణయేచ్ఛ్రీపతిమ్

రాత్రౌ తు బిల్వదళసాముకపిత్థపత్రం
పూర్వోక్తపుష్పముత మర్చనసార్వకాలమ్. ౮

వర్జ్యపుష్పాణి

మ్లానం క్లిన్న విశీర్ణపత్రపతితఘ్రాణాదిసందోసితం
ఆఘ్రాతాన్యతిరిక్తకృష్ణముకుళం దుర్గంధజం లంఘితమ్
లాలాస్వేదకషాశ్రుర క్తక్రిమివిట్కేశామ్బుభిః స్పర్శితం
దుర్గంధం త్రిదినైశ్చ దూషితమధో పుష్పాణి సన్త్యజ్యతామ్
ఆనీతం కరచర్మవస్త్రనికృతావేరణ్డపత్రైస్తృణై-
రానీతం ప్రతిలోమజైశ్చ పతితైరాశౌచయుక్తైర్ద్విజైః
శాఖీశఙ్కరబుద్ధభూమిజనితం రుద్రక్షితౌ వర్ధితం
స్పృష్టం రాసభకోలకాకశునకైః పుష్పాణి సన్త్యజ్యతామ్

పుష్పాహరణలక్షణమ్

చాతుర్వర్ణ్యసముద్భవైః స్తుతిపరైః శ్రీవిష్ణుభక్త్యన్వితైః
సుస్నాతైస్సుభగోర్ధ్వపుణ్డ్రవిలసద్ధాత్రాన్వితైరాదరాత్
పాత్రే వైణవవేత్రవల్కలతృణైః శ్రీవారికేళచ్ఛదైః
గూఢం తం వ్యస్యభృశాక్తపుష్పనిచయం శ్రీవిష్ణవాల్యం వ్రజేత్

ఇతి శ్రీవైఖానసే జనార్దనాచార్యతనయ నృసింహనామ్నా
విరచితే ఽర్చనాతిలకే త్రికాలపుష్పగ్రహణవిధినామ
సప్తదశో ఽధ్యాయః

శ్రీ ర స్తు

శ్రీరామచన్ద్రపరబ్రహ్మణే నమః.

శ్రీవిఖనసగురవే నమః.

అర్చనాతిలకమ్.

అష్టాదశోఽధ్యాయః

శం విపద్వృష్టిపాతహతయే తుష్ట్యై జగద్వృద్ధయే
కుర్యాన్నిత్యమహోత్సవార్చనవిధౌ సంధ్యాసు దేవాధ్వరే
రక్షార్థం ఘటదీపలక్షణవిధిం వక్ష్యామి హే తాపసాః
శ్రుత్వా చైకమనావధార్య విధివత్కృత్వా ఫలం ప్రాప్స్యథ.

కుంభదీపలక్షణమ్

సౌవర్ణే రజతేఽథ పిత్తళవరే యత్తామ్రకాంస్యేన వా,
కృత్వా చాధకపూర్ణకుక్షికమధః పాదం చ వేదాఙ్గులమ్
తన్నాళాగ్ర్యపృథితాఙ్గులార్కగుణితం ప్రాదేశవృత్తం తలం
చత్వార్యఙ్గులవిస్తృతఞ్చ వదనం చోష్ఠం వళిభ్యాం యుతమ్. ౨
కణ్ఠం ద్వ్యఙ్గులమున్నతం తదధరే రేఖాత్రయం సాక్షతం
వక్త్రాచ్ఛాదనమష్టపత్రసహితం భూతాఖ్యనాళాయుతమ్
ఏకం వా దళమధ్యకం చ చషకం భాగాఙ్గులం చోన్నతం
కృత్వైవం ఘటదీపదానవిభవాన్నిత్యం శ్రియా మోదతే. ౩

వేశ్యాలక్షణమ్

నాసాశాసితపుణ్డ్రమధ్యవిలసచ్ఛ్రీచూర్ణయుక్తాం శుభాం
స్నాతాం ద్రావిడకచ్ఛధౌతవసనాం శ్రీకణ్ఠచక్రాఙ్కితామ్

శ్యామామిన్దుముఖీం విశాలనయనాం మాణిక్యభూషోజ్జ్వల
సన్ధ్యాయాం ఘటదీపధారణవిధౌ షట్కాలపూజాస్వపి ౬
ఏణాక్షీ ధృతశఙ్ఖచక్రతిలకా స్నాతా సకచ్ఛాంబరా
తామ్రోష్ఠీ విధుబిమ్బసామ్యవదనా వేశ్యాపదే సంభవా
హేమాభా తనుమధ్యమా ఘనకుచా తాటఙ్కహారోజ్జ్వలా
సౌభాగ్యా స్వఘటదీపదాపనవిధౌ షట్కాలపూజాస్వపి. ౭
గత్యా నిర్జితహంసబాలనయా రూపైస్తథా చోర్వశీ
నానానాట్యవిశేషబద్ధహృదయా నానాకలాకోవిదా
నానాగానవిశేషనైపుణమతిర్నానావిభూషోజ్జ్వలా
సమ్యక్ క్షాళిత పాణిపాదయుగళా పాత్రార్థమాహ్రీయతామ్
షడ్వింశాఙ్గులివిస్తృతిశ్చ సుమహాన్ధ్రవృత్తాకృతిం చోత్తమం
మధ్యం వింశతికాఙ్గులం పునరధో షష్ఠాఙ్గులం చాధమమ్
మధ్యే చాష్టదళైర్యుతఞ్చ కమలం భిత్త్యశ్చతుర్థాంగులం
మధ్యాగ్రా నవదిక్షు దీపసహితం పఞ్చైకమేవం క్రమాత్. ౮

తన్మాత్రాఙ్గులినాహకఞ్చ సకలం పఞ్చాఙ్గులం చోన్నతం
తత్పాత్రేష్వపి చ షడఙ్గులోచ్ఛ్రితపదం భాగాఙ్గులైర్విస్తృతమ్
కృత్వైవం గిరిధోత్సవార్చనవిధౌ నీరాజనం కారయే-
దేతేష్వేకతమేన పిణ్డసహితం దృష్టిప్రదీపం హరేత్.

స్రవ్యాణి

కారీ దాక్షిణ్యైః
సర్పిః కాపిల మారుణం చ కుసుమం సంయోజితం వర్తిభిః
త్రైకాదశరంధ్రసప్తగణితం పఞ్చాపలాఖ్యఞ్చవా
పాత్రాణ్యమ్బుజలోచనస్య విభవాత్పాత్రిగాలయం స్వాతాన్
దృష్ట్వాఽఽశః పరిచారకోఽతిరహసాచార్యః ప్రవిశ్యాకరా-
దద్దీప్యైతిచ రాజమన్త్రసహితం ఘల్లర్యగ్నికోద్దీప్యచ.

కుమ్భాంశ్చ సమస్తాంస్తద్విచయం చోద్దిశ్య చాపరం
ధారాపాత్రమనేకదీపసహితం నీరాజనాఖ్యం దదేత్ ౧౦

భేరీమృదఙ్గశంఖకాహళరవైశ్ఛత్రైస్సితైశ్చామరైః
ప్రాదక్షిణ్యవశాదుపేత్య భవనే రమ్యం స్థలం ప్రాపయేత్
అస్త్రా తత్పరిచారకేణ వినయాత్ సర్వార్థదీపం పురో-
దాచార్యో౽థ ఫలప్రసూనసలిలైర్దీపైస్తదామర్చయేత్. ౧౧

తత్పాత్రస్థితపిణ్డముక్తతయుగళం మూర్ధ్నః పరిష్టాత్ క్షతైః
ఋగ్వేదాదిచతుష్టయాదిమనుభిర్జప్తు ప్రమీత్యాక్షిపేత్
విష్ణోః కర్మ ఉదీర్య దీపనిచయైరఙ్గాని నీరాజయే
ద్విష్ణుస్త్వామితి చన్దనేన తిలకం స్తోమస్య చారోపణమ్ ౧౨
పశ్చాత్కృష్ణజలోపశాన్తికరణే భ్రామ్యాక్షిపేత్సర్షపం
హుత్వావ్యాప్తి వహ్నౌ బహిశ్చ వినయేద్దేశ్యాజనస్యాన్తికమ్
కృత్వా చాష్టవిధార్చనఞ్చ విధివన్మన్త్రాదిసాధ్యాన్తకం
తాళైర్మర్దళశృఙ్గవేణువిసరైర్ఘణ్టైస్తు కాహళైః ౧౩

దీపారాధనమ్

యుక్తం తత్పరిచారకైస్తు శనకై రాదాయ నీరాజనం
దేవాగ్రే త్రిపదాన్వితేచ వలయే తత్పూజనార్థం న్యసేత్,
పశ్చాదర్చకపుష్పగన్ధసలిలైర్ధూపైశ్చ దీపాదిభి-
ర్వారాహం నరసింహవామన మథో త్రైవిక్రమం దిక్షు చ. ౧౪

దీపభ్రమణమ్

తత్పశ్చాద్వరుణం గళే కమలజం చన్ద్రం పిధానే౽ర్చనో-
జ్జ్వాలాగ్రే చ సరస్వతీం చ విమలాం దీపే శ్రియం చార్చయేత్
శుభ్రాజ్యోతిరుదీర్య పాణియుగళేనోద్ధృత్య నేత్రాన్తరం
తద్దీపం వినయేత్ప్రదక్షిణరేఖావాపాదమూర్ధాన్తకమ్. ౧౫
నేత్రాన్తావృతినర్తనే ప్రతివశాత్ శ్రీరామమన్త్రం పఠతి
సాలోక్యాదికమాప్నువన్తి హి పదం సన్దర్శనాత్సాధవః

అర్ఘ్యాన్తే పృథుకం నివేద్య బహుళం తత్కాల మృష్టం ఫలం
కుర్యాద్ధస్తవిశోధనాది సకలం తామ్బూలసన్దాపనమ్
తద్దీపం పరిచారకస్తు నయతే వారాఙ్గనా సన్నిధిం
సా భక్త్యా తు కృతాఞ్జలిస్సువిధృతా దిక్షే ప్రదద్యాన్యసేత్
తాళైర్మ్రఙ్గశతన్త్రివాద్యనిచయైర్గానైర్నృపాదిస్వరై-
స్తత్కాలేశిప తాళపఞ్చక మథో సంఘోష్య తూర్యాణ్ణకమ్
సమ్యక్సైవ సుపీతకోపరి లసన్నీరాజనాఖ్యం క్రమా-
త్కుర్యాచ్చామ్బుజపాణికశ్చ విధినా పుష్పాంజలిం శ్రీపతేః
పశ్చాన్నృత్తవిశారదా యువతయః పాత్రాణి సఙ్గృహ్య చ
పతుం తాళవినిర్ణయం ప్రకటయం శ్చాథ్రానన్తైర్దర్శయుః.

దేవదాసీనీరాజనమ్

తద్గానం ముఖపఙ్కజాద్విరచయన్ భావంచ సన్దర్శయం
స్తద్దేవాఙ్కితగద్యపద్యవశగాం కుర్యాత్సునీరాజనమ్
పశ్చాద్దేవవిమానమన్దిరయుతం ప్రీతఃప్రశాన్తః క్రమా
త్పూర్వోక్తైరభివాద్యపచయైః ప్రాగుత్తరం కారయేత్
పాత్రే స్వాపహినిసర్పణాంశ్చ సకలాన్ ప్రక్షిప్య భుక్త్వానతే
పిణ్డా చన్దనదీపవర్తిసహితాం పృష్ఠే ఉత్కుహస్తన్యసేత్
పాత్రే తత్కాళప్రాణపాదయుగళం ప్రక్షాళ్య శుద్ధామ్బుభిః
పశ్చాదఙ్గముపేత్య సాఞ్జలికరా సర్వం తు మేలిం బ్రువన్. ౨౦

ఘటదీపదానమ్

సర్వేషామభివృద్ధిదం చ సుఖదం గన్ధర్వలోకప్రదం
రూపౌదార్యగుణైశ్చ కీర్తిఫలదం నీరాజనం శోభనమ్
ఏవన్నిత్యమతన్ద్రితో ఽతివిభవాద్యైః కారయేచ్ఛ్రీపతే
సన్తః భువనాధిపత్యమతులం ప్రాప్నోతి సన్తానతి ౨౧

నిత్యంద్రవ్యసమేత మేవ విధివత్కుర్యాద్గ్రహావస్తగే
యానాదావవరోహణేషు చ తథా నైవాఘరే స్న్వదా
పిష్టభ్రామణసర్షపస్య పావకం దృష్టిప్రదీపం వినా
కృత్వా పూర్వవదచ్యుతార్చనవిధౌ నీరాజనం కారయేత్
నిత్యం నీరాజనాఖ్యం భృగుమునిరచితం సావధానం సవర్తి
కుర్యాదాదావయత్నాద్విభవతతియుతం దేవదాస్యా వినాద్యైః
ప్రత్యూషః ప్రాతరర్చాప్యనుదివసమహో మధ్యపూజావసానే
సన్ధ్యాకాలేఽర్ధరాత్రావుపసమయవిధావర్చనాదౌ ప్రదీపమ్.

జనార్దనార్యః కృతసోమయాగ-
స్తస్య ప్రపౌత్రోఽపి జనార్దనార్యః
తదాత్మజేనైవ నృసింహనామ్నా
కృతోఽయమర్చాతిలకప్రబన్ధః. ౨౮

ఇతి శ్రీ వైఖానసే జనార్దనాచార్యతనయనృసింహనామ్నా
విరచితేఽర్చనాతిలకే సన్ధ్యారతీనీరాజన
విధానమష్టాదశోఽధ్యాయః.

అర్చనాతిలకం,

సమాప్తమ్.

శ్రీవైఖానస ముద్రాక్షరశాలయందు

ముద్రితము.

1931

ఈగావారిపాలెము